

KËRKOJENI DITURINË

nga djepi deri në varr

Revista Drita Islame në versionin online...

www.dritaislame.al

TEOLOGJI

BOTA JONË

REFLEKSIONE

TRASHËGIMI KULTURORE

FAMILJA

PERSONALITETE

www.dritaislame.al

"Drita islame"
Botim i Komunitetit Mysliman
të Shqipërisë

DREJTOR
Dorian Demetja

REDAKTORË
Andrin Rasha
Mehmet Disha

DIZAJNI DHE FAQOSJA
Ejup Lila

KONTAKT:
Tel/fax 04 223 04 092
E-mail: info@dritaislame.al

Viti XXX i botimit
Nr. 09 (464)
Shtator, 2021

ISSN 2226-7115

Artikujt
që vijnë në redaksi
dhe botohen,
nuk paraqesin domosdoshmërisht
edhe pikëpamjet e revistës.
Materialet e sjella në redaksi,
pavarësisht nëse botohen apo jo,
nuk i kthehen autorit.

PËRMBAJTJA

- 4 Kërkojeni diturinë nga djepi deri në varr / Dorian Demetja
- 6 Hixhreti për të cilin kemi nevojë / Qani Sulku
- 8 **Lajme / Aktivitete**

- 12 Të mësuarit, një proces i vazhdueshëm / Nuredin Nazarko
- 14 Ngritja edukative e nxënësit të Kur'anit / Dr. Zeglul Nexhar
- 16 Termi Nur në Kur'an / Ali Ynall
- 20 Samiriu e bëri vijnë e artë për t'i çuar njerëzit në humbje / Prof. Nezirim ef. Halilovic
- 24 Mos kritikoni, por nxisni të menduarit kritik / Entela Hidri
- 26 Rexhep Boja, njeriu i kauzës së fesë dhe atdheut / Mehmet Disha

- 28 Xhamija - klub, sallë këshilli, bibliotekë, shkollë, gjimnas, të gjitha në një
- 30 Modeli i familjes islame / Aisa Kokçi
- 32 Portokalli dhe fruta të tjera / Numan Erciyes
- 36 Rëndësia e motivimit
- 38 Të jesh njeri

KËRKOJENI DITURINË

nga djepi deri në varr

Allahu (xh.sh.) përmes Kuranit dhe Profetit (a.s.), iu bën thirrje besimtarëve të kërkojnë diturinë, herë në formë këshille e nxitje, dhe herë në formë urdhërore. Vetë fakti që fjala e parë e shpallur ishte "Lexo", tregon për vlerën dhe nivelin, në të cilin Islami e ngrë diturinë. Në Kuran, fjala dituri përmendet në 660 vende, ndërsa në fjalët e Profetit ajo llogaritet me vlerën e adhurimeve të kryera ndaj Allahut të Madhërishëm.

Me shpalljen e ajetit të parë: "Lexo, me emrin e Zotit tënd, i Cili krijoi" (Alak, 96:1) dhe në shumë ajete të tjera të ngjashme, Kurani fton për hulumtim të gjithësisë dhe të rolit të njeriut në gjithësi, në mënyrë që të zbulohet harmonia dhe ligjet e kësaj bote, duke i hapur kështu njeriut rrugën e mendjes dhe të zemrës për kah Krijuesi. Ky është, sipas fesë islame, qëllimi i jetës në këtë botë kalimtare dhe parakusht i lumturisë për në botën e amshueshme. Njeriu nëpërmjet arsimit dhe shkencës kupton esencën e ekzistencës së tij, pasi zbulon vetveten, kupton gjithësinë dhe njëj Krijuesin e tij. Kjo ishte arsyeja pse Profetit Muhamed (a.s.) ajetet e para i zbritën për studim e hulumtim, e jo për adhurim.

Të nxitur nga Kurani dhe porositë profetike, shumë

myslimanë iu përkushtuan arritjeve të diturisë. Ata nuk studiuan vetëm shkencat islame, por edhe shkencat natyrore, humane e shoqërore. Në fund rezultatet nuk munguan, pasi arritjet e tyre kontribuan në zhvillimin e shkencës moderne. Sot janë të njohur me qindra myslimanë që ndihmuan zhvillimin e shkencës dhe falë kontributit të tyre janë ndërtuar edhe themelet e disa shkencave. Fatkeqësisht, këtë stafetë, myslimanët e lanë në harresë dhe po t'i referohemi shekullit të kaluar, shumica e arritjeve shkencore, teknike e teknologjike, nuk i përkasin botës islame.

"Ikra - Lexo", është një urdhër hyjnor, i cili i është shpallur njeriut, duke qenë se ai është qenia më e nderuar. Ky urdhër është një përgjegjësi dhe një ftesë e hapur për njeriun, për t'u bërë partner i përsosmërisë së pafundme dhe sakrifikues për arritjen e saj. Kështu pra, duke lexuar, njeriu do të arrijë të kuptojë, ndonjëherë do të kuptojë gabim, por mbi të gjitha do të fitojë përvojë, do t'i përftojë vetes bindje dhe besueshmëri, saktësi e siguri.

Shkolla është vendi ku jepet mësim dhe edukatë. Aty mësohet gjithçka në lidhje me jetën e më tej. Në fakt, edhe vet jeta është një shkollë. Ajo është institucioni që

hedh dritë mbi evenimentet jetësore dhe u jep nxënësve mundësinë të kuptojnë atë që ndodh rreth tyre. Shkolla dhe edukimi që jepen aty, përfshijnë pothuajse të gjithë jetën e njeriut. Ai gjatë gjithë jetës zbaton e përsërit mësimet që merr në shkollë dhe, virtytet e aftësitë e fituara aty, janë udhërrëfyesi i tij gjatë rrugëtimit të saj.

Kurse mësuesi është një udhërrëfyes shembull, që i jep njeriut formë, si dhe njëkohësisht është krijesa “e shenjtë” e tempullit të edukimit. Vet fjala e Profetit Muhamed (a.s.): “Unë jam dërguar si mësues” (Ibn Maxhe), e shpjegon më së miri këtë. Ndikimi i mësuesit mbi individin është më i madh se ndikimi i prindërve apo i shoqërisë. Në një shkollë të mirë, mësuesi është ai që mbjell dhe që ruan farën e pastër e të pafajshme. Nxënësit mund t’i bëhet shembull i mirë dhe udhërrëfyes i saktë, një mësues që e ka perceptuar të vërtetën dhe që e ka kaluar çdo dituri më parë nga porta e ndjenjave të veta.

Tjetër gjë është të shohësh, tjetër të vësh, tjetër gjë është të kuptosh, tjetër ta përvetësosh me vetëdije dhe zemër atë që e kuptove dhe, pas gjithë kësaj, është krejt tjetër ta praktikosh, ta vësh në zbatim dhe t’ua përçosh atë të tjerëve. Prandaj, të jesh mysliman, do të

thotë të jesh në një këndvështrim, më përgjegjës sesa të tjerët, por edhe po aq i kujdesshëm dhe shpirtgjerë, sepse krahas respektimit të parimeve shoqërore, kërkojnë dashuri dhe mirëkuptimi, dhembshuri dhe butësia; krahas durimit dhe tolerancës, kërkojnë dituri, vullneti, urtësia, ekuilibri... pra, aftësitë përmbledhëse e plotësuese.

Dituria duhet patjetër t’i shërbejë njeriut. Po qe se nuk është në shërbim të tij, atëherë ajo është e padobishme dhe madje e rrezikshme. Asnjë fenomen, që ndodh në rruzullin tokësor, duke përfshirë natyrën, qiejt e tokën, nuk mund të kuptohet pa dije. Nëse dija nuk do të shfrytëzohej si duhet, atëherë nuk do të ishim në gjendje që të përfitonim prej favoreve të panumërta që Allahu i Madhërishtëm na ka dhuruar e na dhuron pa ndërprerje.

Meqenëse jetëgjatësia e njeriut është e paracaktuar dhe mundësitë të kufizuara, është e pamundur që të mësohen të gjitha dituritë e shkencat, si dhe të përfitohet prej tyre. Nisur nga kjo, çdo individ duhet të mësojë dhe t’i vërë në punë dijet e përfutuara, duke i vënë në shërbim të vetes, shoqërisë dhe kombit, pa qenë e nevojshme ta çojë dëm jetën me gjëra që nuk i vlejnë.

Hixhuret

PËR TË CILIN KEMI NEVOJË

Kemi hyrë në një vit të ri sipas kalendarit islam, dhe sa herë vjen viti i ri për myslimanët, rikujtojmë ngjarjen e Hixhretit, e cila shënon edhe pikënisjen e përllogaritjes së kohës për mbarë botën islame. Hixhreti, edhe në ditët e sotme, nuk ka të ndalur. Ka prej njerëzve që emigrojnë nga një vend drejt një tjetri, sepse nuk ndihen të sigurt në vendin ku jetojnë; ka të tjerë që i drejtohen një qyteti tjetër, sepse ndihen më të qetë dhe më të lirshëm për t'i kryer ritet fetare dhe për ta shfaqur besimin e tyre hapur; ka të tjerë që ikin nga një punë drejt një tjetre, sepse u ndalohet falja e namazeve të përditshme në ambientet e punës, apo më e pakta nuk marrin dot leje për të falur namazin e Xhumasë ditën e Premte. Ka vajza që detyrohen të largohen nga shkolla, sepse nuk lejohen me mbulesë në kokë, apo ka gra që ndihen të diskriminuara në punën e tyre, për shkak të mbulesës dhe që nuk e durojnë dot peshën dhe rëndesën psikologjike të këtij paragjykimi dhe diskriminimi dhe vendosin të heqin dorë nga profesioni i tyre, për të zgjedhur një profesion tjetër, ose për të hequr dorë fare nga të punuarit nëpër institucione publike apo private, duke u mbyllur brenda mureve të shtëpisë. Në një formë apo në një tjetër, hixhreti ende vazhdon për një pjesë të konsiderueshme besimtarësh myslimanë, por hixhreti për të cilin bën fjalë ky shkrim është tjetër. Ka të bëjë me një hixhret, për të cilin kemi nevojë të gjithë, pa përjashtim. Hixhreti nga e keqja drejt së mirës; nga shkatërrimi drejt përmirësimit, nga errësira drejt dritës, nga humbja drejt udhëzimit, nga degjenerimi dhe veseve të ulëta drejt moraleve të larta dhe nderit e devotshmërisë.

Të bojkotosh të keqen dhe njerëzit e ligë; të çlirohesh nga prangat e shkatërrimit të vetes, patjetër që kërkon vendosmëri të hekurt, besim dhe vullnet të fuqishëm, si dhe këmbëngulje dhe rezistencë të vazhdueshme. Nuk mjafton vetëm dëshira, e cila nuk shoqërohet me hapat e mëtejshëm dhe ecuria graduale për t'u zhveshur nga e keqja, që mund të ketë zënë rënjë të thella në qënien tënde. Ky është hixhreti më i vështirë për besimtarin, që synon të arrijë kënaqësinë e Zotit dhe që ruhet gjithmonë për të mos rënë në gjynahe dhe mëkate, të cilat e hidhërojnë Allahun e Madhëruar. Ky hixhret duhet të jetë pjesë e pandarë e secilit, derisa të ndahet nga kjo botë, sepse njeriu nuk e di se si mund të mbyllet rrugëtimi i tij në dynja dhe se cila vepër e tij, mund të jetë e fundit për të, prandaj kujdesi duhet të jetë maksimal.

Çdo hixhret ka vështirësitë dhe peripecitë e veta. I dërguari Muhamed alejhi sealm, në hixhretin e tij drejt Medines, zgjodhi shokun e tij më të ngushtë, njeriun e tij më të besuar, Ebu Bekrin, i cili e besonte profetin Muhamed verbërisht. Edhe neve na duhet dikush që të na mbështesë dhe të na japë kurajo dhe të zgjojë brenda nesh energjitë pozitive, për t'u larguar nga veset e liga dhe të papëlqyeshme. Të shumtë janë ata duhan-pirës që duan të heqin dorë nga duhani; të shumtë janë ata që duan të heqin dorë nga alkooli, nuk janë të paktë as ata që duan të heqin dorë nga bixhozi, droga apo imoraliteti. As ata që duan t'i japin fre gojës së tyre të shfrenuar, apo që duan t'i thonë ndal thashethemeve ndaj të tjerëve, nuk janë të paktë në numër. Të gjithë këta që cekëm, por dhe shumë të tjerë, kanë nevojë për dikë që t'i ndihmojë pa i paragjykuar, pa i diskriminuar. Kush mund ta bëjë këtë më mirë sesa dikush që ua do të mirën këtyre, e ai dikush mund të jetë një i afërm familjar, një shok besnik, një mik i ngushtë, një hoxhë vizionar me zemër të madhe dhe me këshilla të sinqerta...etj.

Hapi i parë dhe më kryesori është të pranosh vesin që ke, nëse e ke bërë këtë, ke bërë gjysmën e punës. Shumë prej atyre që janë prekur nga veset e lartpërmendura, nuk e pranojnë këtë realitet, por edhe ata që e pranojnë, shprehen se mund të heqin dorë prej tij kur të duan, por sa herë e provojnë, dështojnë. Kush ka fituar nga pirja e duhanit, përveçse ka dëmtuar shëndetin e tij dhe ekonominë e tij! Kush ka fituar nga pirja e alkoolit, përveçse ka dëmtuar shëndetin e tij, familjen e tij, imazhin e tij dhe ka harxhuar nga buxheti i familjes së tij! Kush ka fituar nga kurvëria, përveçse ka cënuar nderin e tjetrit dhe të vetin, ka shkatërruar familjen e vet dhe familje të tjera! Zinxhirri i këtyre pyetjeve nuk mbaron, derisa çdokush t'ia nis hixhretit, që është në fokus të këtij artikulli, prandaj një nga lutjet e profetit tonë të dashur Muhamed ishte: O Allah, na e shfaq të mirën si të mirë dhe na e mundëso pasimin dhe ndjekjen e saj, na e shfaq të keqen si të keqe dhe na e mundëso largimin prej saj. E lusim Allahun Fuqiptotë, të na e lehtësojë të gjithëve rrugën e përmirësimit të vetes sonë dhe të të tjerëve që na rrethojnë; të na bëjë kandila udhëzues dhe rreze shprese dhe dritë për të gjithë ata që kanë humbur shijen e jetës dhe të vërtetës! Allahu na bëftë nga ata që e duan të mirën dhe e ndjekin atë pa shkëputje, na bëftë nga ata që e urrejnë të keqen dhe që distancohen prej saj! Amin

1

PJESËMARRJA NË KONFERENCËN E ORGANIZUAR NGA MYFTINIA E EGJIPTIT DHE TAKIMET ZYRTARE TË ZHVILLUARA GJATË KËSAJ VIZITE

Me ftesë të Myftiut të Egjiptit, z. Sheuki Ibrahim Al-Lam, Kryetari i Komunitetit Mysliman të Shqipërisë, H. Bujar Spahiu, mori pjesë në konferencën e organizuar nga Myftinia e Egjiptit me temë "Institucionet e Fetvasë në Epokën Digjitale - Sfidat e Zhvillimit dhe Mekanizmat e Bashkëpunimit", e cila është mbajtur në Kajro, 2-3 gusht 2021.

Kryetari Spahiu mbajti një kumtesë në këtë konferencë.

Ai vlerësoi rolin e rëndësishëm të institucioneve fetare të Egjiptit, veçanërisht të myftinisë së këtij vendi, në rregullimin dhe standartizimin institucional të fetvasë dhe kompetencave përkatëse.

Në këtë konferencë marrin pjesë mbi 85 delegacione të institucioneve fetare nga shtete të ndryshme të botës.

Në ditën e parë të konferencës, Kryetari Spahiu dhe një pjesë e kryesuesve të delegacioneve, u pritën edhe nga presidenti i Republikës Arabe të Egjiptit, Abdulfetah el-Sisi. Gjithashtu kryetari Spahiu u prit në një takim të veçantë nga Myftiu i Egjiptit, z. Sheuki Ibrahim Al-Lam.

Z. Al-Lam i uroi Kryetarit Spahiu mirëseardhjen dhe i shprehu atij vlerësimet për bashkëpunimin midis Komunitetit Mysliman të Shqipërisë dhe Myftinisë së Egjiptit për çështje të rëndësishme fetare, veçanërisht në lëmin e fetvasë.

Kryetari Spahiu pasi e falënderoi myftiun për ftesën dhe mikëpritjen, ai e njohu homologun e tij Egjiptian me aktivitetin fetar që kryen Komuniteti Mysliman i Shqipërisë.

Gjatë kësaj vizite zyrtare, Kryetari Spahiu u prit në një takim nga, z. Mohamed Abdurrahman el-Duejni, Zëvendës i Imamit të Madh të Al-Az'har, Ahmed Al-Tajib.

Gjatë takimit, z. Spahiu vlerësoi bashkëpunimet e shumta të deritanishme midis Universitetit me famë botërore të Az'harit dhe Komunitetit Mysliman të Shqipërisë në fushën e trajnimit të kuadrove fetar e më gjerë.

Më tej, kryetari i KMSH u fokusua mbi rëndësinë jetike të harmonisë ndërfaqetare ku veçoi si nisëm për t'u marrë shembull "Dokumentin e Vëllazërisë Ndërnjerëzore" të firmosur ndërmjet Imamit të Madh, Ahmed Al-Tajib dhe Papa Françeskut në Abu Dabi, si dhe e njohu z. Duejni me shembullin e përkryer që Shqipëria ofron në fushën e harmonisë ndërmjet feve.

2

TAKIM ME KRYETARIN E KËSHILLIT BOTËROR TË KOMUNITETEVE MYSLIMANE DHE TË ORGANIZATËS NDËRKOMBËTARE "HEDAYAH"

Kryetari i Komunitetit Mysliman të Shqipërisë priti në një takim kryetarin e Këshillit Botëror të Komuniteteve Myslimane dhe të organizatës ndërkombëtare "Hedayah" me qendër në Abu Dabi, Emiratet e Bashkuara Arabe.

Prof. Dr. Ali Rashid al-Nuajmi, së bashku me një delegacion ndodhet për një vizitë zyrtare në vendin tonë.

Gjatë takimit dy palët diskutuan për bashkëpunime me interes të përbashkët si dhe rreth zhvillimit të mëtejshëm të marrëdhënieve ndërinstitucionale përmes projekteve konkrete në dobi dhe shërbim të popujve miq të dy vendeve tona.

Në fund të takimit të dy kryetarët shkëmbyen dhurata simbolike midis tyre.

3

VIZITË E DREJTORIT TË PËRGJITHSHËM TË KOMITETIT KUAJTIAN PËR BAMIRËSI

Z. Abdul Aziz Ahmed Alobaid, Drejtori i Përgjithshëm i Komitetit Kuvajtian për Bamërsi, zhvilloi një vizitë në Komunitetin Mysliman të Shqipërisë.

Z. Alobaid u prit nga Kryetari, H. Bujar Spahiu.

Komuniteti Mysliman i Shqipërisë dhe Komiteti Kuvajtian i Bamërsisë kanë një histori të suksesshme bashkëpunimi, histori e cila do të vazhdojë dhe do të çohet në nivele edhe më të larta, kryesisht në çështjen e vakfeve, u shpreh z. Abdul Alobaid gjatë bisedës së tij me Kryetarin Spahiu.

Ndërsa, z. Spahiu, e falënderoi Komitetin Kuvajtian për Bamërsi për projekte madhore që ka bashkëpunuar me KMSH, si ndërtimin e xhamive, mbështetjen për legalizimin e tyre dhe gjendjen pranë vendit tonë në fatkeqësinë natyrore, siç ishte tërmeti i vitit 2019.

Në këtë takim Kryetari Spahiu u shoqërua nga Drejtori i Vakf/Investimeve dhe Financës, z. Edison Hoti, ndërsa mysafiri erdhi i shoqëruar nga, z. Ibrahim Mekki, Drejtor i Shoqatës Kuvajtiane për Bamërsi në Shqipëri.

4

VIZITË E KRERËVE TË KOMUNITETEVE DHE QENDRAVE ISLAME SHQIPTARE NË DIASPORË

Krerët e Komuniteteve dhe Qendrave Islame Shqiptare në Diasporë, përkatësisht, Kryetari i Bashkësisë Islame Shqiptare të Italisë Reshat Ibishi, i shoqëruar nga Sekretari i kësaj Bashkësie, z. Mirsadin Aliji, Kryetari i Kuvendit të Komunitetit Shqiptar në Zvicër, H. Abdullah Mustafi dhe Kryeimami ALKIG - Albanische Kultusgemeinde, z. Usam Alimi nga Bashkësia Islame Shqiptare Austri, ishin për një vizitë në Komunitetin Mysliman të Shqipërisë.

Ata u pritën në një takim miqësor nga Kryetari Spahiu.

Z. Spahiu vlerësoi vendosjen e urave të bashkëpunimit midis Komunitetit Mysliman të Shqipërisë dhe Diasporës Shqiptare, për rastin e fatkeqësisë natyrore të tërmetit të vitit 2019 që goditi vendin tonë, si dhe theksoi angazhimin për të çuar më tej këtë bashkëpunim në interes të besimtarëve dhe vendit tonë.

Shqiptarët e Diasporës janë ndër kontribuesit për rindërtimin në Shqipëri pas tërmetit të viti 2019.

Qëllimi i kësaj vizite ishte inspektimi nga afër i shtëpive që po ndërtohen nga donacionet e mbledhura nga besimtarët e Diasporës dhe fillimi i punimeve për ndërtimin e Xhamisë së Thumanës, e cila po ashtu do të ndërtohet me fondin e përbashkët të Diasporës.

Krerët e Komuniteteve Islame të Diasporës gjatë inspektimit në terren u shoqëruan nga Nënkryetari Bica, i cili është edhe koordinatori i menaxhimit të projektit nga ana e KMSH dhe Drejtori i Vakf/Investimeve dhe Financës, z. Edison Hoti, në objektet që po ndërtohen nga fondet e mbledhura.

5

VIZITË E AMBASADORIT TË MBRETËRISË SË ARABISË SAUDITE NË TIRANË

Ambasadori i ri i Mbretërisë së Arabisë Saudite në Tiranë, z. Faisal Ghazi Hifzi, ishte për një vizitë në selinë e Komunitetit Mysliman të Shqipërisë.

Ai u prit nga Kryetari i KMSH, H. Bujar Spahiu, i cili i uroi mirëseardhjen në vendin tonë dhe i uroi suksese në detyrën e tij.

Ambasadori Hifzi falenderoi Kryetarin Spahiu për mikpritjen dhe shprehu angazhimin e tij se do të vazhdojë traditën e paraardhësve të tij, sa i përket bashkëpunimit të ngushtë midis Komunitetit Mysliman të Shqipërisë dhe Ambasadës së Mbretërisë së Arabisë Saudite në Tiranë.

Në fund të takimit u shkëmbyen edhe dhurata simbolike të rastit.

Kryetari u shoqërua në këtë takim nga Nënkryetari Bica, Myftiu i Tiranës Luli dhe Këshilltari i tij Xhemal Seferti.

ë mësuarit, proces i vazhdueshëm

Një nga shqetësimet e rëndësishme që ngacmon njeriun lidhet me aftësitë njohëse, perceptuese të tij, si porta kryesore prej nga ku hedh hapat drejt të mësuarit. Pyetja që del prej shqetësimit të tij është: A është njeriu një qenie bosh që mbushet gjatë jetës, apo njeriu vjen i ngarkuar me farat e diturisë dhe përgjatë jetës vjel frutet e kultivimit të tyre?

Të mësuarit është një proces i vazhdueshëm përgjatë jetës. Njeriu mëson duke u mbështetur në njohuritë e mëhershme që ka zotëruar dhe i zgjeron vazhdimisht. Në këtë proces ai nuk qëndron i shkëputur, i izoluar, i mbyllur nga bota që e rrethon. Është në bashkëveprim të vazhdueshëm. Madje pa këtë bashkëveprim njohuritë do të ishin të pamundëshme për t'u arritur. Me botë që e rrethon nënkuptojmë jo vetëm mjedisin në të cilin lind, rritet apo vepron. Bota që e rrethon janë njerëzit, librat, kafshët, bimët, insektet, shpendët, natyra me gjithësa, atomet, molekulat, kozmosi, të dukshme dhe të padukshme, të shfaqshme dhe të pashfaqshme. Pa këtë botë që rrethon njeriun, mbi dhe nën, majtas dhe djathtas, para dhe pas, nuk mund të marrin hov dhe

të zhvillohen farat e diturive që njeriu mban brenda qenies së tij kur vjen në këtë botë.

Njeriu nuk vjen krejt bosh dhe mbushet me njohuri gjatë jetës. As nuk vjen krejt plot dhe nuk ka nevojë të bashkëveprojë me botën që e rrethon. Veprimtaria njohëse dhe të mësuarit janë ndërthurje mes asaj që gjendet brenda qenies njerëzore dhe përpjekjes së njeriut për të njohur botën jashtë tij. Rezultati i ndërthurjes është njeriu. Secila qenie njerëzore arrin të marrë formë për aq sa angazhohet në këtë proces. Natyrisht që jo të gjithë do të mund të arrijnë lart. Secili do të arrijë frute aq sa fuqi ushqyese do t'u japë farave të diturive. Njeriu është ndërthurje mes tokës dhe farave. Mes përkujdesjes së bujku dhe lëndëve ushqyese. Mes shenjave të klimës dhe kohës së duhur për t'i dhënë lëndët ushqyese farave. Dhe bujku është njeriu në raport me veten. Natyra e njeriut është e tillë që nuk mund të veprojë dot i vetëm. Bashkëveprimi, shkëmbimi i përvojës, diskutimi në sferat e mendimit mbi mënyrat e të mësuarit dhe vepruarit janë esenciale për një jetë produktive. Nuk mund t'i zhvillosh farat e diturisë pa bashkëpunuar, pa

shkëmbyer ide dhe përvoja, pa lexuar e shfletuar, dhe sigurisht pa i kushtuar kohë këtij procesi.

Duhet të kesh qëllim ta qartë se çfarë kërkon të mësosh. Nuk mund të mësosh gjithçka në të njëjtën kohë. Njeriu do të donte të mësonte shpejt, pa u lodhur, dhe gjithçka. Por realiteti flet ndryshe. Duhet fokusim, gjetje e prirjes natyrore dhe pasionit. Pra duhet të përzgjedhësh llojin e farës që do të kultivosh, për të vjelë frutet që dëshiron.

Pas qëllimit vjen durimi. Nuk mund të përpiqesh të kuptosh botën që të rrethon e të mësosh prej saj pa durim. Do të duhet të durosh vështirësitë e motit, kapriçot e klimës, paditurinë tënde, edhe pse mund të kesh hedhur shumë hapa në detin e diturisë. Nuk është e lehtë të durosh, por ky është realiteti që nuk mund të zhbëhet me ëndrra, qoftë me sy hapur apo me sy mbyllur.

Dhe para qëllimit e durimit duhet të jetë zemra e pastruar nga ligësia. Pse e themi këtë? A mund të zhvillohet fara në tokë të degraduar, të ndotur? A mund të bëhen bashkë atomet e diturisë në një mjedis të rrënuar e pa asnjë kusht për bashkëveprim? Zemra është toka e farave të diturisë. Pa pastërtinë e saj dituria e grumbulluar nuk mund të marrë vlerën që i takon.

Njeriu nuk duhet vetëm të mësojë, por edhe të veprojë sipas dijes që mëson. A mund të ketë vlerë dituria që nuk ngjyros deri dhe çdo atom të jetës? Njeriu nuk duhet të mësojë thjesht mënyrën se si funksionon bota përreth. Dituritë që përvetëson duhet t'i vendosë në shërbim të shoqërisë, për ta bërë më të mirë, më të paqtë dhe më të begatë. Nuk duhet të shkëputet nga realiteti, duke i shkuar pas vetëm copëzave të caktuara të diturisë, mbi të cilat mund të ndërtojë përfytyrime të gabuara apo të krijojë iluzione në vetëdijen e tij. Duhet t'i bëjë bashkë të gjitha copëzat, atomet e diturisë, dhe dalëngadalë t'i japë formë urtësisë. Përvoja do ta ndihmojë që çdo atom ta vendosë aty ku e meriton, në vendin e duhur. Për këtë mund ta ndihmojë dhe përvoja e të tjerëve. Kështu, ditë pas dite, javë pas jave, muaj pas muaji, vit pas viti lartësohet ndërtesa e diturisë. Tek vështron ndërtesën më të bukur, nuk ka se si të mos të të kujtohet se gjithçka mësohet me durim dhe se gjërat e mira dhe të bukura duan mund, sakrificë, kurajo, guxim dhe kohë.

Përballë detit të thellë të diturisë nuk kemi pse të hutohemi dhe të hezitojmë kredhjen në të. Njeriu nuk duket të krijojë bindjen e verbër se di gjithçka rreth një çështje të caktuar. Ka gjithmonë një anë të pashfaqshme të objekteve, të realitetit që gjithmonë surprizon. Në sajë të përvojës njeriu i qaset anës së panjohur, por ashtu siç universi zgjerohet dhe kjo anë e pashfaqshme bëhet më e gjerë në çastin kur njeriu afrohet. Prandaj njeriu është gjithmonë në proces, në lëvizje, në rendje për të patur sukses në zgjerimin e njohurive, në njohjen e vetvetes dhe kuptimin e realitetit.

NGRITJA EDUKATIVE E NXËNËSIT TË KUR'ANIT (1)

Plotësimi i ngritjes edukative të muslimanit në mënyrë të përgjithshme dhe e mbajtësit të Kur'ani Kerimit në mënyrë të veçantë, bazohet mbi konceptin e drejtë Islam ndaj njeriut, kozmosit, jetës dhe ndaj kuptimit të Hyjnitetit të Allahut xh.sh.. Kjo mund të përmbledhet në pikat e mëposhtme:

1- Caktimi Si Kalif në Tokë

Njeriu është njëri prej robërve të Allahut, të cilin Allahu e krijoi prej balte, i fryu prej Shpirtit të Tij, e mësoi atë prej dijes së Tij dhe i urdhëroi melekët që të binin në sexhde për të; e nderoi atë duke e caktuar si kalif -zëvendës -të Tij në tokën e Tij dhe e përzgjodhi midis atyre që Ai ka krijuar. Duke u mbështetur mbi këtë, aftësia për të mësuar dhe fitimi i njohurisë është njëra prej cilësive themelore të njeriut dhe njëra prej kërkesave të domosdoshme të ekzistencës së tij. Kjo është ajo që e ndihmon atë për të kuptuar mesazhin e tij në këtë jetë. Ky mesazh është dy pjesësh: Adhurimi i Allahut me çfarë Ai ka urdhëruar dhe marrja përsipër e detyrave të të qenit kalif në tokë për ta zhvilluar tokën dhe për të vendosur drejtësinë e Allahut në të. Kjo nuk mund të realizohet pa njohuri dhe pa angazhim. Për këtë arsye, kërkimi i diturisë është detyrim për çdo musliman.

2-Njeriu Është Një Qenie Shpirtërore

Njeriu është një pjesë prej këtij kozmosi fizik, por ai ndryshon nga kozmosi fizik, meqë ai- përveç trupit të tij fizik- është një qenie shpirtërore e arsyeshme, është i aftë për të menduar, perceptuar dhe për të shprehur idetë dhe ndjenjat e tij në mënyrë të qartë.

Njeriu percepton në veten e tij kuptime dhe vlera ndaj gjërave dhe akteve duke e bërë atë që të mund të perceptojë personin e tij dhe ta miratojë atë person duke e bërë atë të dalluar prej çdo gjëje tjetër prej qenieve të tjera të gjalla. Pavarësisht se midis tij dhe midis tyre ka ngjashmëri në strukturë, ai është më i larti i krijesave në shkallë dhe i fundi i tyre në ekzistencë. Për më tepër, ai është përfshirësi i të gjitha cilësive të tyre nëpërmjet aftësisë, zgjedhjes dhe nderimit. Ai është qenia e arsyeshme, e aftë, me zgjedhje dhe me detyra të cilin Allahu xh.sh e përshkroi në Fjalën e Tij, "Dhe vërtet që Ne i kemi nderuar bijtë e Ademit..." (Isra, 17:70).

Për më tepër, humanizmi i njeriut nuk

është në trupin e tij fizik të komplikuar dhe as në cilësitë e tij anatomike të veçanta, por humanizmi i tij është aftësia të cilën ia ka dhuruar Krijuesi i tij me qëllim që ai të lartësohet me vetveten në shkallën që e kualifikon për të marrë përgjegjësitë e detyrimeve dhe amanetin e përgjegjshmërisë nëse është prej mbajtësve të Librit të Allahut derisa të arrijë tek stacioni i posaçëm për të. Humanizmi është përpjekja në realizimin e plotësisë së zgjedhjes së ndërgjegjshme me vullnetin e tij, me vendosmërinë e tij, me durimin e tij dhe nëpërmjet udhëzimit të Librit të Zotit të tij. Nuk do të ishte e mundur të arrihet tek kjo pa edukim, pa dituri, pa kuptueshmëri, pa udhëzim, pa morale, pa angazhim dhe pa përpjekje të nefsit.

Për më tepër, edukimi në Islam është një edukim i gjithanshëm për të gjithë elementet përbërës të njeriut, të potencialeve dhe të dhuntive të tij. Ato nuk janë një procedurë e përcaktuar në kohë e vend. Në qoftë se njeriu nuk do të merrte një edukim të mjaftueshëm, atëherë ai ndoshta do ta përdorte këtë vullnet të lirë për t'u shmangur prej metodologjisë së Allahut dhe do të bënte ligësi në tokë.

3-Origjina e të Mirës tek Njeriu

E mira është thelbësore tek njeriu, ndërsa e keqja është aksidentale, jothelbësore tek ai. Allahu i dhuroi njeriut aftësinë për të bërë dallim midis atyre të dyjave. Njeriu lindet në natyrën të cilën e pastron mbajtja e Librit të Allahut dhe gjallërimi i Sunnetit të Pejgamberit të Allahut. Allahu xh.sh thotë: "Kështu drejto fytyrën tënde ti (Muhammed a.s.m) drejt besimit të pastër e të drejtë, në natyrën në të cilën Ai ka krijuar njerëzimin. Le të mos ketë ndryshim në krijimin e Allahut. Kjo është Feja e Allahut, por shumica e njerëzve nuk e dinë." (Er-Rum, 30: 30).

Pastaj, potencialet e njeriut, prirjet dhe aftësitë e tij ndërveprojnë me shoqërinë në të cilën ai edukohet. Ato zhvillohen në orientimin e drejtë ose të gabuar sipas drejtimit që ato marrin. Si rrjedhojë, bëhet i qartë edukimi i drejtë dhe roli i tij në orientimin e mendjes për t'i përdorur të gjitha potencialet dhe aftësitë e tij në të mirën dhe jo në të keqen. Pikërisht ky është roli themelor prej roleve të edukimit të veçantë Islamik me mbajtësit e Kur'anit Kerim.

4-Natyrshmëria e Vlerave tek Njeriu

Vlera e të mirës në njeriun dhe mjeti i saj për zhvillimin e saj është nënshtrimi i saj nëpërmjet adhurimit vetëm ndaj Allahut xh. sh.. Sepse, në qoftë se ajo nuk i nënshtrohet adhurimit ndaj Allahut, atëherë ajo do të ishte një i fuqishëm arrogant në tokë duke e përdorur çdo mirësi, të cilën ia ka dhuruar Allahu, në arrogancë dhe në bërjen ligësi në tokë, ose do të ishte rob jo për Zotin. Kjo është njëra prej formave të degradimit njerëzor, i cili është në kontradiktë me nderimin e Allahut ndaj bijve të Ademit. Atëherë, kush është më i denjë për Teuhidin- Unitetin- e Allahut se sa mbajtësi i Librit të Tij?

Prej veçorive të Teuhidit të pastër të Allahut Krijues është që njeriu të besojë se nuk ka sovranitet në këtë ekzistencë përveç sovranitetit të Allahut. Si rrjedhojë, adhurimi ndaj tjetërkujt përveç Zotit do të ishte degradim ndaj dinjitetit të njeriut dhe poshtërim ndaj humanizmit të tij. Kjo është njëra prej formave të shirkut- të përshkruarit ortakë Zotit- gjë të cilën e ka ndaluar Allahu, të cilën Muhammed Mustafaja e bëri prej gjynaheve të mëdhaja, prej shtatë gjynaheve shkatërruese. E mira e natyrshme në njeriun, në mënyrë të përgjithshme, dhe në mbajtësin e Kur'anit në mënyrë të veçantë, janë ato vlera më të mëdhaja mbi të cilat Allahu e krijoi njeriun. Prej atyre vlerave janë dashuria për të vërtetën, dashuria për të mirën, vlerësimi i bukurisë konkrete dhe abstrakte. Këto në krijesat janë reflektim i madhështisë së fuqisë krijuese dhe janë tregues e argument për Krijuesin e Madhërishtëm i Cili është i Vërteti dhe i Miri dhe i Cili është Dhuruesi i të gjitha formave të bukurisë në mënyrë absolute. Allahu është burimi i të gjitha vlerave më të larta dhe pikërisht Ai është synimi i tyre.

Detyra e Edukimit Islamik është që të ruajë natyrën e shëndoshë njerëzore, që të punojë për ta zhvilluar e pastruar atë në mënyrë të vazhdueshme dhe veçanërisht me mbajtësin e Kur'anit Kerim. Mësimdhënia pa edukim e pa pastrim është një mësimdhënie e mangët. Dhe ja! Prijësi ynë Ibrahim a.s, babai i profetëve, dhe djali i tij Ismaili a.s , i luteshin Allahut për pasardhësit e tyre duke thënë: "Zoti ynë! Ço nga mesi i tyre një të dërguar, i cili t'u recitojë atyre Librin dhe urtësinë dhe që t'i pastrojë ata. Vërtet që Ti je i Gjithëfuqishmi, i Gjithurti". (Ei-Bekare, 2: 129).

Shqipëroi nga arabishtja: Jusuf Salkurti

TERMI *Nur* NË KUR'AN

Kuptimi i fjalës është manifestimi që zbulon cilësinë e objekteve si rezultat i veçorisë që del nga 'dielli, hëna, zjarri, pra thënë shkurt, nga objektet, ose, si rezultat i lidhjes së syve tanë ndaj objektit në kontakt me objektet'. 'Nur', e cila është e kundërta e errësirës, nuk mund të përmbushet me fjalën 'dritë'; sepse, Nur ka një kuptim më të gjerë. Nur është e kundërta e të gjithë errësirës racionale, mendore, materiale-shpirtërore. Në fakt, Nur

është një nga emrat e Allahut. Në Kur'an thuhet se "**Ai, Diellin e bëri burim të dritës, kurse Hënë e bëri të shkëlqejë**" (Junus: 5). Në një varg tjetër, ndërsa hëna përmendet si 'e ndritshme dhe rrezatuese', thuhet se Allahu është Ai që krijon dhe bën dritë. Sidoqoftë, nuk ka asnjë ndryshim midis këtyre dy pohimeve. Një qenie që është dritë, apo që është me dritë, natyrisht do të rrezatojë dritë; Një nga emrat e Allahut është Nur. Hëna, nga ana tjetër, është dritë

si 'duke dhënë dritë, duke reflektuar dritë'; përndryshe, nuk është dritë në vetvete.

Në një hadith të çmuar thuhet kështu:

Allahu para se të krijonte gjërat, prej Nurit të Tij krijoi nurin e Pejgamberit tonë. Në këtë kohë nuk kishte asgjë të tillë si Levhi Mahfudhi, Kalemi (Lapsi), Xheneti, Xhehenemi, melaqet, qielli, toka, dielli, hëna, xhindët apo njerëzit. Kur Allahu dëshiroi t'i krijonte

këto krijesa, Ai e ndau këtë dritë në katër pjesë. Nga pjesa e parë krijoi Kalemin, nga e dyta Levhi Mahfudhin, nga e treta krijoi Arshin, ndërsa pjesën e katër e ndau përsëri në katër pjesë. Nga pjesa e parë krijoi Mbajtësit e Arshit, nga e dyta krijoi Kursinë, nga e treta krijoi melaqet e tjera, ndërsa të katërtën përsëri e ndau në katër pjesë. Nga pjesa e parë krijoi qiejt, nga e dyta tokat, nga e treta krijoi Xhenetin dhe Xhehenemin, ndërsa të katërtën pjesë e ndau përsëri në katër pjesë. Nga pjesa e parë krijoi dritën e shikimit të besimtarëve, nga pjesa e dytë dritën e zemrave – pra që kjo është ma'rifetullah-, nga e treta krijoi intimitetin e tyre, dhe ky është Tevhidi, pra La ile il-la-llah/Muhammedun Resulullah.

Ky hadith zbulon qartë se çfarë do të thotë Nur. Është fakt se materia nuk është thelbësore në Islam dhe në realitet; materia është një iluzion, ndërsa Nur është një qenie absolute (mevxhud), përballë ka një gjendje 'boshllëku', prandaj është 'errësirë'. Është drita që mbart materia brenda saj ajo që siguron vitalitetin e saj. Me këtë dritë që buron nga materia, dikush mund të ketë informacion në lidhje me materien.

Ashtu siç Allahu shfaq Emrat e Tij të ndryshëm në univers dhe kur manifestohen këto Emra, Ai gjithashtu manifestohet në të gjithë universin me emrin Nur. Drita e pasqyruar nga çdo qenie në univers është Drita e Allahut, ose nga Drita e Tij.

Në një hadith, thuhet: ***"Unë jam i pari në krijim dhe i fundit në shpallje"***. Këtu, Drita e Allahut së pari dhe plotësisht pasqyrohet te Pejgamberi. Kjo dritë reflektohet në përmbajtjen e Fjalës së Allahut, në Librat Hyjnorë dhe në Kur'an në formën e saj përfundimtare. Në këtë perspektivë, Librat Hyjnorë quhen ***'dritë'***. Pejgamberi është ***'Kur'ani që ecën'***. Domethënë, Kur'ani është pothuajse i mishëruar në Pejgamberin. Në këtë aspekt, vargjet në Kur'an, si dhe qeniet në univers ashtu edhe ngjarjet

në qeniet njerëzore quhen ***'ajete/shenja'***, sepse të gjitha janë një. Të gjitha qeniet marrin dritën e tyre nga drita e Pejgamerit dhe e pasqyrojnë atë në masën e tyre. Fatkeqësisht, edhe pse njeriu ka aftësinë dhe mundësinë për të qenë një dritë e tërë, janë vetëm qeniet njerëzore që e kthejnë zemrën dhe të gjitha shqisat e tij në errësirë të plotë për shkak të harresës dhe pakujdesisë së tij.

Allahu dërgon Dritën e Tij, domethënë Librat e Tij, në mënyrë që agimi të lindë tek një person i cili, me harresën dhe pakujdesinë e tij, e kthen zemrën, mendjen dhe shqisat e tij në një errësim nate. Ajetet e librit vijnë në rrezet e Dritës dhe drejtohen në zemrën e njeriut përmes shqisave të tij. Nëse një person nuk është kokëfortë dhe dëshiron të ndriçojë zemrën e tij, ai do të hapë shqisat e tij dhe do të largojë errësirën në zemrën e tij. Nëse vulos mbyllet e syve (basar) dhe veshit (sem'a) të tij të brendshëm dhe vendosjen e një peshe të padurueshme në zemrën e tij, rrezet e dritës nuk mund të hyjnë përmes syve dhe veshëve dhe të arrijnë në zemër. Zemra e njerëzve të tillë bëhet si një gur, madje më i trashë se gurët; sepse ka një sasi të caktuar drite në gurë. Në njerëz të tillë, nuk ka asnjë gjurmë drite. Ata mendojnë se zjarret që ndezin, për shembull, ***'zjarret e luftës'*** në gjuhën e Kur'anit, janë dritë e vërtetë, ata mendojnë se Xhehenemi është dritë e vërtetë, ata përpiqen të shkojnë në dritën e këtyre zjarreve; në fakt, ata udhëtojnë në errësirë dhe përfundimisht bien në zjarrin e Xhehenemit.

Tek njerëzit që hapin shqisat dhe zemrat e tyre ndaj Dritës së Allahut, zemra ndriçohet; me anë të dritës që buron nga hëna, dielli, pemët, lulet, guri, toka, bari, qielli dhe toka, dritat e pasqyruara nga të gjitha ngjarjet që ndodhin në tokë dhe në univers, së bashku me të njëjtat drita të grumbulluara në Kur'an, njeriu heq pluhurin në zemrën e tij, dhe në zemrën e

personit qëllimi i të cilit është të gjejë të vërtetën, Allahu shndërron natën në ditë; domethënë atij i mundësohet besimi (iman). Besimi është dritë e vërtetë; Kur dritat që burojnë nga universi, ngjarjet dhe vetë njeriu bashkohen me dritën e besimit në zemër, bëhet dritë mbi dritë. Pa dyshim, një person që ndriçohet dhe ecën nën dritën e imanit (besimit) nuk do të jetë i njëjtë me një person që konkurren në kufr (mosbesim), që do të thotë të mbulosh dritën:

A barazohet ai që është i vdekur (i humbur) e Ne e ngjallëm dhe i dhamë dritë me të cilën ecë në mesin e njerëzve, me atë që është në errësirë e nuk mund të dalë prej saj? (En'am: 122).

Ata që janë në errësirë dhe nuk duan të marrin pjesën e tyre nga Drita, dhe që nuk e dinë dhe nuk e kuptojnë situatën e njerëzve që ecin në Dritë, mendojnë se ata po ecin në dritën e Dritës së vërtetë. Megjithatë ata janë në errësirë të plotë, por nuk e dinë. Nëse ata nuk arrijnë Dritën në jetën e kësaj bote, kur janë në errësirë në Ahiret, ata do të kërkojnë dritën e besimtarëve, por nuk do të lejohen. Për njerëz të tillë, zjarret që ndezën kur ishin në tokë do të jenë zjarret e Xhehenemit në botën tjetër, Ahiret.

Në Ditën që do t'i shohësh besimtarët dhe besimtare, që para tyre dhe në të djathtën e tyre ecën dritë e tyre (e ju thuhet): "Gëzim (ka) sot për ju: kopshtet e Xhenetit nëpër të cilët rrjedhin lumenjtë, në të cilët do të banoni përgjithmonë. Ky është sukses i madh! Në Ditën kur hipokritët dhe hipokritet do t'u flasin besimtarëve: "Na prisni dhe neve, që të shpërblehemi me dritën tuaj!" – u përgjigjet (atyre): "Kthehuni prapa, e kërkon tjetër dritë!" Dhe, ndërmjet tyre do të vendoset barriera (pengesa) që ka derë; brenda saj ka mëshirë, kurse jashtë saj ka vuajtje. (Hadid: 12-13).

Përktheu nga turqishtja:
Haki Sahitaj

SAMIRIU E BËRI VIÇIN E ARTË PËR T'I ÇUAR NJERËZIT NË HUMBJE

Një prej rregullave që vlejnë për të gjitha idetë dhe ideologjitë ateiste të cilat i kanë shpikur njerëzit, por gjithashtu edhe për shumë lëvizje sektike në kornizë të të gjitha feve monoteiste, e sidomos islamit (ahmedi, kadijani, ismaili etj.), është që gati të gjitha e bartin emrin sipas themeluesit të saj, të cilin pasuesit e tij si rregull e shenjtërojnë sikur ndonjë peygamber, e ndonjëherë madje edhe më tepër se kjo. Pra, në fillim ngritet emri i njeriut, e pastaj lidhen me personalitetin e tij, mënyrën e jetës dhe idetë e tij. Në anën tjetër, asnjëherë nuk do të gjeni asnjë hadith qoftë edhe apokrif në të cilin përmendet që ndonjë peygamber thirrjen e tij e ka quajtur musaizëm, sulejmanizëm, davudizëm, isaizëm, muhammedanizëm.

Ky fakt flet mjaft në vete. Për këtë, mosçuditëni që duke lexuar kaptinën TaHa të Kuranit, do të shihni që Allahu i Madhërishëm me precizitet e përmend emrin e një njeriu, Samiriut, edhe pse shumë herë deri më tani kemi përmendur

që Kurani kryesisht flet për fenomenet, duke u dhënë karakter të përgjithshëm.

Para se të nisemi në kërkim të kësaj përgjigjeje, vetëm të theksojmë që edhe në këtë rast, edhe pse Kurani flet për njeriun konkret, tregon që të gjithë protagonistët e mëvonshëm të ideve "të reja" sipas rregullit në plan të parë e vendosin emrin e vet.

HYRJE NË TREGIMIN PËR SAMIRIUN

Kurani në mënyrë jashtëzakonisht të bukur dhe tërheqëse prezanton tregimin për Samiriun. Ai na flet për Musai, a.s., i cili ka qenë bashkëkohanik i tij.

Tregimi strukturor për Samiriun ka ndodhur në kohën kur Musai, a.s., shkoi të bisedojë me Allahun e Madhërishëm në Turi Sina. Mufesirët përmendin që Musai, a.s., u nis me 70 njerëz nga populli i tij që shkuan me të dhe kur u afruan tek kodra e Turit, Musai, a.s., të gjithë i tejkaloi duke i lënë larg pas vetit nga dëshira e flaktë që të

arrijë dhe të dëgjojë të Folurit e Allahut.

Disa kanë thënë që dëshira e tij për këtë ka qenë aq e madhe saqë iu shqye këmisha në gjoks. Kur erdhi, Allahu i Madhëruar e pyeti:

“Po ty o Musa: Ç’të nguti para popullit tënd?” (Ta Ha, 83)

Allahu i Madhërishëm, i Cili më së miri di çdo gjë dhe i Cili ishte i njohur mirë, tregoi në këtë mënyrë, siç thonë komentuesit, mëshirë ndaj Musait, a.s., dhe kjo për të ishte nder dhe qetësi për zemrën e tij. Në hadithin kudsij përmendet: “Bamirësve u zgjatet pritja dhe dëshira për Mua, e Unë edhe më shumë se ata dëshiroj të takohem.” Për këtë, Musai, a.s., kishte përgjigje tejet kualitative, unikale dhe të bukur:

“...Ja, ata janë pranë meje, e unë u nguta te ti, o Zoti im, që të jesh i kënaqur ndaj meje!” (Ta Ha, 84)

Pas kësaj, Musain, a.s., e priti befasia e dytë. Kësaj radhe kjo nuk ishte pyetje, por lajmërim dhe ky ishte lajmi më i keq për një peygamber. Misioni i tij ishte i rrezikuar dhe në pyetje.

I Lartësuar i lajmëron peygamberin e Tij, a.s.:

“...Ne e sprovuam popullin tënd pas teje, dhe ata i hodhi në humbje Samiriji!” (Ta Ha, 85)

KUSH ISHTE SAMIRIU?

Allahu i Madhërishëm qartë i bën me dije peygamberit të Tij që e sprovoi popullin e tij përmes Samirijit i cili i kishte ftuar në ide të gabuar, i cili ishte burim dhe shkas i kësaj sprove.

Kurtubiu thotë se emri i plotë i tij ishte Musa ibn Muzaffer dhe rridhte nga vendi që quhej Samir. Ibn Abbasi, r.a., thotë se Samiriu në realitet rridhte nga populli i cili adhuronte lopët në Egjipt dhe gjoja e kishte pranuar fenë e izraelitëve, ndërsa me zemër ende i adhuronte lopët. Të tjerët kanë thënë se ka qenë kopt dhe fqinj i Musait, a.s., dhe i besoi atij dhe së bashku me të doli nga Egjipti, ndërsa shumica e dijetarëve thonë se ka qenë një nga udhëheqësit me famë të izraelitëve dhe se ka rrjedhur nga fisi i cili quhej Samir, i njohur mirë në Sham. Ka lindur atë vit kur egjiptasit kanë therur fëmijët meshkuj izraelitë dhe nëna e kishte fshehur në një shpellë në kodër. Ky njeri me idenë e tij, propozimin dhe veprimin arriti ta mashtrojë gati tërë popullin, kështu që kanë bërë atë mendja e shëndoshë e njeriut të rëndomtë asnjëherë nuk mund as ta paramendonte, e sidomos jo e njeriut i cili me sytë e tij ka parë disa prej mrekullive më të mëdha të Allahut ndonjëherë në Tokë (ndarja e detit, dërgimi i thëllëzave për ushqim, goditja

e gurit dhe rrjedhja e dymbëdhjetë burimeve në mes të shkretëtirës etj.). Të gjitha këto i panë pasuesit e popullit të Musait, a.s., që e lëshuan Egjiptin së bashku me të, gjashtëqind mijë vetë, siç përmendin komentuesit, por prapë, vetëm dymbëdhjetë mijë, mbetën të fortë dhe të paluhatur në fenë e tyre, ndërsa gjithë të tjerët kanë qenë të mashtruar me idetë dhe veprimet e Samiriut, pavarësisht që me sytë e tyre kanë parë argumentet më të qarta të ekzistencës dhe gjithëfuqisë së Allahut. Për këtë, nuk duhet çuditur që Allahu i Madhërishëm na lajmëron për reaksionin plotësisht natyral të Musait, a.s.:

“Musai u kthye te populli i vet i hidhëruar e i pikëlluar dhe tha: ‘O populli im, a nuk u premtoi juve Zoti juaj premtim të mirë, a mos u bë kohë e gjatë e ju e harruat premtimin, ose dëshiruat t’ju godasë hidhërimi nga Zoti juaj, andaj e thyet besën që ma keni dhënë?’

“Ata thanë: ‘Ne nuk e thyem besën tënde me dëshirën tonë, por ne ishim ngarkuar me barrë të rënda nga stolitë e popullit e i hodhëm ato (në zjarr), e ashtu i hodhi edhe Samirija.’” (Ta Ha, 86-87)

I pikëlluar dhe i zemëruar, Musai, a.s., me plot të drejtë u çudit me popullin e vet dhe i habitur i pyet: “A mos u bë kohë e gjatë e ju harruat premtimin, ose dëshiruat të ju godasë hidhërimi nga Zoti juaj, andaj e thyet besën që ma keni dhënë?”

Dijetarët kanë thënë se nuk ekziston asnjë njeri i cili dëshiron që ta godasë dënimi i Allahut dhe asnjë i mençur nuk e dëshiron këtë, por dënimi i Allahut sipas ligjeve të vendosura që më herët vie si pasojë e veprave të njeriut që meritojnë këtë dënim.

FLORIRI IZRAELIT

Përgjigjja e njerëzve të popullit të Musait, a.s., ishte se kanë qenë të ngarkuar me flori dhe stoli, e që kishte aq shumë, saqë e hudhën. Po, izraelitët e atëhershëm kanë qenë popull aq i pasur saqë e kanë hudhur floririn! E si mos të ishin kur floririn që bartnin me vete, siç kanë thënë dijetarët, ishte floriri i egjiptasve të cilin e kishin marrë një natë para largimit nga Egjipti me justifikim që të përgatisnin martesë, solemnitete, argëtime etj. Kështu, arritën t’i mashtrojnë egjiptasit dhe me vete bartën sasi përrallore të floririt. Pas kësaj, dijetarët përmendin që edhe pasi Allahu i Madhërishëm e përmbysi faraonin dhe ushtrinë e tij, ata grumbulluan tërë floririn e tyre dhe tërë këtë e bartën me vete, por

prapë u mungoi ushqimi dhe uji në shkretëtirë, kështu që përsëri edhe pas tërë kësaj pasurie u detyruan t'i luten pejgamberit të tyre, Musait, a.s., që t'i lutet Allahut që t'u dhurojë ushqim dhe ujë. Dijetarët kanë thënë që mu nga ky shkas Allahu i Madhërishëm pasurinë e tyre e përshkruan me fjalën "euzera" (barrë), që nëse padyshim ka të bëjë me stilitë e arit tregon që ka qenë pasuri haram.

IDEOLOGJIA E SAMIRIUT

Musai, a.s., i tha popullit të vet që do të qëndrojë tridhjetë ditë dhe kur kaloi ky afat, e ai qëndroi edhe më tej. Samiriu, fjala e të cilit dëgjohej dhe respektohej, u tha: "Tek ju është ari egjiptas, i cili është haram, andaj jepni këtu ta djegim!" Përmendet që Haruni, a.s., të cilin Musai, a.s., e kishte lënë që ta zëvendësojë derisa nuk kthehet, i tha popullit: "Kjo pasuri është "ganimet" - plaçka lufte, ndërsa plaçkat e lufës për ne janë të lejuara!" Në këtë, ata gropuan një gropë të madhe dhe filluan ta mbledhin dhe hudhin arin në zjarrin e ndezur. Ibn Abbasi, r.a., thotë që Samiriu iu afrua Harunit, duke i thënë: "I Dërguar i Allahut, a do ta hudh këtë nga dora?" Haruni, a.s., mendoi që ai mban ar sikurse njerëzit tjerë dhe ia vërtetoi, pastaj Samiriu hudhi një grusht dhë në ar dhe tha: "Bëhu viç i cili pëllet!" Por, ky nuk ishte dhë i rëndomtë, por dheu të cilin Samiriu e kishte marrë nën patkoin e kalit të Xhibrilit, a.s., i cili, sipas disave, ka qenë El-Hajat - Jetë, e të cilin Samiriu e kishte parë me sytë e tij me një rast kur Xhibrili, a.s., kishte ardhur tek Musai, a.s. Pastaj, ndodhi ashtu si tha. Nga ari i shkrirë u bë viç i cili madje edhe pëlleti dhe asnjëherë më nuk gjëmoi. Disa kanë konstatuar që ky ishte viç i artë, brendia e të cilit ka qenë me mjeshtëri e formësuar që kur frynte era dhe kalonte nëpër të e prodhonte zërin sikurse pallja e vërtetë e viçit. I Lartësuar këtë e përshkruan me fjalët:

"E ai (Samirija) ua mbaroi atyre një viç me trup që pëlliste, e ata thanë: 'Ky është zoti juaj dhe Zoti i Musait, po ai (Musai) e ka harruar.'" (Ta Ha, 88)

Samiriu gënjeu që Musai, a.s., e ka humbur Zotin e vet, andaj shkoi që ta kërkojë, por ja, ai është tek ata. Pas të gjitha metodave të tij çel e mbyll sytë gjeti shumë pasues. A thua nga kjo ide e Samirit? I Lartësuar na tregon që izraelitët pas lënies së Egjiptit hynë në tokën e Ameqanëve dhe panë se ata i luteshin idhujve në formë të lopëve dhe disa izraelitë atëherë i

thanë Musait, a.s., që edhe atyre t'u bëjë zota të ngjashëm. Përsëri përmendim që këtë e thanë edhe pasi panë argumentet më të qarta të gjithëfuqisë së Allahut:

"Beni israilët i kaluam përtej detit, e ata u takuan me një popull që adhuronte do statuja të tyre, dhe thanë: 'O Musa, na e bën edhe neve një zot (statujë) si zotët që i kanë ata (ai popull); Ai (Musai) tha: 'Ju jeni popull që nuk di.'" (El - Arafë, 138)

Nuk duhet potencuar që Samiriu e ka mbajtur mend mirë kërkesën e tyre dhe vetëm priste që ta shfrytëzojë rastin e duhur. I Lartësuar shkurt komenton këtë fe të "re" të tyre me zotin që e shohin qartë me sytë e tyre dhe i cili madje mund të pëllet (kur fryen era):

"A nuk e kuptonin ata se ai (viç) as nuk u përgjigjej atyre, e as nuk kishte mundësi t'ju sillte ndonjë dobi a dëm." (Ta Ha, 89)

MUSAI, A.S., I ZEMËRUAR KTHEHET TEK POPULLI I TIJ

Përmendet që Musai, a.s., duke arritur tek populli i tij, dëgjoi muzikë, zëra dhe bërtima, ngase izraelitët pasi filluan ta adhurojnë viçin filluan të lozin, bëjnë muzikë, këndojnë dhe vallëzojnë rreth tij, dhe Musai, a.s., u tha njerëzve që ishin me të: "Ky është zë i fitnes, sprovës dhe intrigave!" Allahu i Madhërishëm na tregon për këto momente me fjalët e Tij:

"E Haruni atyre u pat thënë më parë: 'O populli im, ju vetëm u sprovuat me të, pse Zoti juaj është i Gjithëmëshirshmi, andaj ejani pas meje dhe më dëgjoni për këtë që po ua them'."

Ata i thanë: "Ne nuk do t'i ndahemi këtij (adhurimit të viçit) deri që të kthehet te ne Musai!" (Ta Ha, 90-91)

Për këtë, e kemi të qartë se çfarë bëri së pari Musai, a.s., kur erdhi tek populli i tij:

"...O Harun ç'të pengoi ty kur i pe se morën rrugën e gabuar.

E ti të mos u vazhdosh rrugën time? A mos e kundërshtove edhe ti porosinë time?"

Ai (Haruni) tha: 'O bir i nënës sime, mos më kap as për mjekre as për flokë, se unë u frikësova se do të thuash: I përçave beni israilët dhe nuk e ke respektuar porosinë time?'" (Ta Ha, 92-94)

Përmendet që Musai, a.s., me dorën e djathtë kapi flokët e Harunit, a.s., ndërsa me të majtën mjekrën e tij dhe filloi ta lëkundë. Mufesirët përmendin që këtë Musai, a.s., nuk e bëri që ta frikësojë dhe as për ta dënuar, por në pikëllim e dëshpërim, sikur njeriu i ballafaquar me

zhvillimin e ngjarjes e kap veten për mjekre. "Lëshimi" i Harunit ishte vërtet i madh, e pa shirkun e qartë tek populli i tij dhe nuk i ndali (para se të gjykoni pyetni a thua a ka mundur t'i pengojë), por përgjigjja e tij ishte më e madhe se lëshimi dhe ai tregon për brengën e tij, përgjegjësinë dhe largpamësinë. Haruni i përgjigjet:

"O bir i nënës sime, mos më kap as për mjekre as për flokë, se unë u frikësova se do të thuash: I përçave beni israilët dhe nuk e ke respektuar porosinë time?" (Ta Ha, 94)

Haruni e kuptoi situatën në të cilën gjindej dhe ai i shpjegon vëllait të tij, Musait, a.s., se është frikësuar ta lë shumicën e popullit të tij i cili kishte rënë në pabesim të qartë të formës më të keqe, sepse ata dymbëdhjetë mijë besimtarë të paluhatsëm do ta pasonin dhe një zhvillim i i tillë padyshim do të rezultonte me konflikt vëllavrasës, përçarje dhe gjakderdhje në të dy anët.

Në kaptinën El-A'rafë përmendet që kanë dashur edhe ta vrasin, edhe pse ka qenë zëvendës i Musait, a.s., dhe i dërguar i Allahut.

MALLKIMI DERI NË DITËN E GJYKIMIT

Pasi u bind në largpamësinë e vëllait të tij, Musai, a.s., kthehet kah Samiriu, shkaktar i kyç të kësaj gjendje të tmerrshme në të cilën kishte rënë populli i tij dhe e pyet:

"...E çka ishte puna jote, o Samirij?"

Tha (Samirija): 'Unë pashë atë që ata nuk e panë, e mora një grusht nga gjurma e të dërguarit (nga fërkemi i kalit të Xhibrililit) dhe ia hodha atij (viçit) dhe kështu më mashtroi vetvetja'.

Ai (Musai) tha: 'Prandaj largohu, sepse sa të jeshë gjallë ke për të thënë: (këdo që e sheh) 'Mos m'u afro!' E ty të pret edhe një moment (dënim) i pathyeshëm. E ti tash shikoje zotin tënd që e adhurove bindshëm, e tani atë do ta djegim e do ta bëjmë shkumb dhe hirin e tij do ta shpërndajmë nëpër det'.

I adhuruari juaj është vetëm All-llahu, që përveç Tij nuk ka zot tjetër, e dituria e Tij ka përfshirë çdo send." (Ta Ha, 95-98)

Samiriu ishte i vetëdijshëm që i erdhi fundi i ngazëllimit dhe pushtetit afatshkurtër të tij.

Ai pranon që e ka parë Xhibrilin, a.s., si të dërguar të Musait, a.s., e pas kësaj bëri atë që bëri. Jo vetëm që nuk besoi, por në pabesim e solli gati tërë popullin e tij. Për këtë, dënimi i tij ishte i tillë, siç na përshkruan Allahu i

Madhërishëm: "I dëbuar nga populli i tij, kështu që tërë jetën e kaloi në shkretëtira në mesin e bishave dhe kafshëve, larg nga shtëpia dhe populli i tij, duke thënë: 'Askush mos të më prekë!'"

Përmendet që madje edhe kur dëshironte t'ia shtrëngoje dorën dikujt, trupi i tij nuk mund ta prekte askënd, mu sikur që askush nuk mund ta prekte atë.

Allahu i Madhërishëm në kaptinën El-A'rafë na flet për ngjarjet e përmendura:

"Populli i Musait, pas tij (kur ai shkoi në kodrën Tur për pranimin e shpalljes), e mbaroi nga stolitë e tyre një figurë viçi që kishte britmë (pallte). A nuk e shihnin ata se ai nuk ju fliste as nuk i udhëzonte në ndonjë rrugë të drejtë. E morën atë (e adhuruan si idhull viçin), e ishin të padrejtë ndaj vetes së tyre.

E kur në duart e tyre u thyje (ajo vepër e shëmtuar u penduan) dhe e kuptuan se me të vërtetë kanë gabuar, thanë: 'Nëse nuk na mëshiron Zoti ynë dhe nuk na e falë gabimin, ne pa dyshim do të jemi nga më të dëshpëruarit'.

E kur u kthye Musai shumë i hidhëruar te populli i vet, tha: 'Sa keq më paskeni zëvendësuar pas shkuarjes sime! A e ngutët (pritjen) urdhrin e Zotit tuaj?' I hodhi pllakat dhe e zuri për (flokë) koke vëllain e vet duke e tërhequr kah vetja. Ai (vëllai Haruni) tha: 'O bir i nënës sime, populli më munda dhe gati më mbyti, mos më konsidero mua me njerëzit mizorë'.

(Musai) Tha: 'Zoti im, më falë mua dhe vëllain tim dhe na dhuro mëshirën Tënde, se Ti je mëshirues i mëshiruesve'.

Nuk ka dyshim se ata që adhuruan viçin ka për t'i përfshirë përbuzja nga Zoti i tyre dhe nënçmimi në jetën e Dunjasë. Kështu i shpërblejmë (me dënim) trilluesit e rrenës.

E ata që bënë vepra të këqija e pastaj u penduan pas tyre dhe besuan sinqerisht, Zoti yt ua falë gabimet dhe është mëshirues pas tij (pas pendimit të tyre)."

(El - A'rafë, 148-153)

Në fund të kaptinës TaHa, Allahu i Madhërishëm na rekomandon:

"Po kështu, Ne të rrëfejmë ty për disa nga ndodhitë që kanë kaluar më herët dhe nga ana jonë ta dhamë ty shpalljen plot përkujtime." (Ta Ha, 99)

**Përktheu dhe përshtati nga boshnjakishtja:
Prim.dr.med.sc. Ali F. Iljazi**

Mos kritikoni, POR NXISNI TË MENDUARIT KRITIK

Të kritikosh është shpesh mënyrë e jona e komunikimit. Ne kritikojmë shpesh e në vazhdimësi stile jetese, mënyra veshjeje, mendime, opinione, sjellje, etj., etj. Të kritikosh është një mënyrë reagimi, e cila ndodh kur ne jemi në mospërputhje me mendimin e personit që kemi përballë. Mundësia më e keqe e kritikës, ndodh kur ne këtë kritikë ia drejtojmë vogëlushëve tanë. Mënyra e shpeshte e shprehjes tonë ndaj tyre me anë të kritikave dhe të pakënaqësive, na bën që shpesh ata të humbin vetëbesimin dhe të ndihen të palumtur e të pambrojtur.

A ndryshon të kritikuarit me të menduarit kritik?!
Çdo sjellje e ka edhe një alternativë tjetër, e cila

është më e mirë. Nëse ne shpesh jemi të pakënaqur me fëmijët tanë, sepse sipas opsionit tonë "ata duhet të jenë më të mirët", do ishte më mirë që të nxisim te ata të menduarit kritik, i cili është analizues, meditues, veprues e zbatues i një logjike të shëndetshme.

Të menduarit kritik, është thjesht aftësia për të menduar logjikisht para se të besojmë diçka që lexojmë apo para se të ndërmarrim një veprim. Një fëmijë, të cilit i nxitet të menduarit kritik, sipas shumë studimeve është 12 herë më i mundshëm të gjejë zgjidhjen e një problemi se sa një fëmijë të cilit nuk i nxitet të menduarit, të merituarit, të analizuarit dhe të vepruarit me strategji për zgjidhjen e një problemi.

Të menduarit kritik është i rëndësishëm për shoqërinë. Ai e përpunon i informacionin në kahun e së vërtetës, sepse të menduarit kritik e nxit realizmin në analizë në një situatë dhe ndihmon në marrjen e riskut dhe kalimin me sukses. Pra të menduarit kritik, e bën lidhjen mes ideve dhe logjikës, në mënyrë të atillë që të ndërtojë dhe të vlerësojë argumente të vlefshme, të jep mundësinë edhe të marrjes parasysh të gabimeve të bëra me vërtetësi, na shtyn t'i zgjidhim problemet dhe jo t'i anashkalojmë ato, të kuptojmë se gjysma e punës bazohet në ide.

Kjo mënyrë të menduari nuk ka rëndësi vetëm për studiuesit, por për secilin prej nesh. Edhe në punët që kërkojnë më pak të menduar e më shumë përpjekje fizike, të menduarit kritik mund të na ndihmojë të jemi më shumë krijues dhe të gjejmë një mënyrë më të thjeshtë për t'i realizuar ato.

Në fakt ritmet e shpejta të zhvillimit të teknologjisë, na bëjnë të dalim në përfundimin se të menduarit kritik do na ndihmojë në jetën tonë të përditshme, ku asnjë informacion nuk mund të merret i mirëqenë pa kontroll. Çdo njeri mund të majorizojë fakte, por aftësia për t'i përdorur gjërat që dimë varet nga të menduarit kritik, dhe pa të faktet që dimë janë pa vlerë.

Pra, përse na shërben të menduarit kritik?

Për të përdorur faktet që dimë atëherë kur duhet dhe aty ku duhet. Pra, jo çdo gjë që dimë nëse se kemi stërvitur të menduarit kritik, mund ta përdorim në jetën tonë.

Kjo është një aftësi e rëndësishme për të gjithë e prandaj duket mësuar që në vegjëli. Krijimtaria shtohet dhe të folurit përmirësohet kur mendojmë në mënyrë më kritike. Në një sistem që ndryshon vazhdimisht, të menduarit kritik do u ndihmojë të punësuarve të krijojnë dhe përdorin modele të reja për zgjidhjen e problemeve.

Për këto, por edhe për shumë arsye të tjera, ne duhet të përdorim të menduarit kritik, sepse diferenca e atyre që e përdorin dhe atyre që nuk e përdorin të menduarit kritik është e madhe.

Mendimi kritik dhe tiparet e tij

Mendimi kritik është baza e një përparimi të mirë në jetë. Që të kuptoni nëse ju dini të nxisni të menduarit kritik, më parë duhet të njihni karakteristikat e këtij mendimi:

Nuk mjaftoheni vetëm me një burim të dhënash, por hulumtoni dhe kërkonit më shumë se një të tillë.

Mërziteni nëse dikush nuk është i aftë të gjykojë punën e bërë mirë.

Mahniteni me funksionimin e gjërave dhe përpiqeni të kuptoni si ndodh kjo.

Diskutoni logjikshëm edhe me njerëz që nuk janë dakord me mendimin tuaj, por që ju japin argumente të mira dhe të besueshme.

Keni aftësi të merrni kthesa dhe të ndërroni mendje nëse bindeni se e keni gabim.

Ju hulumtoni, lexoni dhe zhvillonit veten në aspektin profesional.

Jeni krijues dhe sillni ide të reja.

Analizoni në detaj edhe çështje të thjeshta, edhe

pse kjo nuk është diçka e mirë për ju.

Kërkonit nga vetja edhe kur e dini se s'mund t'i bëni të gjitha.

Në fakt më shumë mendoni se veproni.

A mund të mësohet të menduarit kritik?!

Të menduarit kritik dhe krijues nuk është i lindur, por mund të mësohet, stimulohet dhe zhvillohet me kalimin e kohës. Por, që të arrihet kjo, duhet që sistemi formal i edukimit, shkolla – vendi ku promovohet dija shkencore dhe shoqërore – e cila synon t'i aftësojë qytetarët e rinj për të ardhmen e tyre personale dhe profesionale, të funksionojë si duhet. Megjithatë, në këtë drejtim, shkolla jonë ka mangësi, sepse në vend që të fokusohet tek individ, vë theksin te parimet, në vend të dijës sociale, bazohet tek ato shkencore, në vend të ideve, mbështet konceptet. Prandaj, është e nevojshme të njihen të metat e këtij sistemi, në mënyrë që ai t'u përgjigjet më mirë nevojave të të rinjve, madje, të ngrihet mbi tërësinë e këtyre nevojave, sepse ato janë të parat dhe më të rëndësishmet. Në këtë mënyrë, nxënësit dhe studentët nuk do të gjykojnë për shprehjen e tyre të lirë, nuk do të diskriminohen për "pemën e shtrembër që kanë vizatuar" apo për "prezantimin me letra me ngjyra" që kanë bërë.

Rëndësia e të menduarit kritik në shkollë

Termi "të menduarit kritik" është përdorur në qarqet arsimore edukative për dhjetëra vite dhe ka kuptime të ndryshme, për grupe të ndryshme. Të menduarit kritik do të thotë të menduarit në nivel më të lartë. Ky proces i lejon nxënësit të jenë produktivë në shkollë, politikë, shkencë dhe shoqëri. Mendimi kritik në shkollë mund të përdoret si mendim logjik për t'ia ofruar zgjidhjen e shumë vështirësive të nxënësve. Mësuesit duhet të bëjnë përpjekje që t'i ndryshojnë praktikatat e tyre për të mbështetur zhvillimin e të menduarit kritik gjatë të lexuarit dhe të shkruarit. Ata duhet të mbështesin të menduarit kritik, që nxënësit e tyre të mos jenë riprodhues të thjeshtë, por të shqyrtojnë, të krijojnë, zgjedhin, interpretojnë e debatojnë fakte, të dhëna apo ide që jepen në materiale përkatëse. Një mësimdhënie e këtillë pranohet sot gjerësisht si praktika më e mirë. Studimet tregojnë se në orë mësimi aktive, të organizuara dhe menduara mirë, të nxënësve është shumë më i efektshëm dhe më i frytshëm.

Në qoftë se nisemi nga premisa e një klase tradicionale, ku mësohet në mënyrë pasive, atëherë llojet e të nxënësve aktiv, mund të arrijnë rezultate të mëdha në fushën e zhvillimit të të menduarit kritik, atëherë themi se të menduarit kritik nënkupton se nxënësit shkojnë përtej kërkimit aktiv të informacionit dhe bëjnë diçka më shumë: e lidhin atë që kanë mësuar me përvojat e tyre, e krahasojnë me punime të tjera, ngrënë pikëpyetje mbi vërtetësinë apo autoritetin e shkrimit, marrin në shqyrtim logjikën e argumentimit, nxjerrin mësim prej tij, ndërtojnë shembuj të tjerë, përfytyrojnë zgjidhje për problemet që parashtrohen në të, shqyrtojnë shkaqet dhe pasojat, e kështu me radhë.

Nëse duam edhe do ia dalim, suksese!

REXHEP BOJA
NJERIU I KAUZËS SË FESË
DHE ATDHEUT
(1946-2021)

Paqja dhe qetësia që të ofron e sotshmja, duke qenë në atdheun tënd, në shtëpinë tënde, i lirë për të zgjedhur, i lirë për të praktikuar fenë dhe besimin, përtej gjithçkaje, i sigurt, nuk duhet marrë kurrësi si e mirëqenë, ngaqë, është punuar me shumë mund e sakrificë, nga atdhetarë, burra e gra të ndershme, në kohëra të vështira trazirash, ndalimesh, e luftërash, për të nxjerrë në dritë kohën e paqes dhe të lirisë për brezat e ardhshëm. Këta ishin njerëz që i qëndruan besnikë të vërtetës, në kohëra kur, e vërteta nuk sillte veçse persekutim e vuajtje, e megjithatë, ndihma e Zotit është me ata që i qëndrojnë besnikë të vërtetës dhe të drejtës.

Rexhep Boja, ishte ndër ata njerëz të mirë e të vendosur, që pati një gamë të madhe veprimtarish të begatshme, asokohe kur Kosova ishte nën vuajtjet e shkakutara prej gjenocidit dhe uzurpimit serb. Ai tërë jetën ia kushtoi ngritjes dhe avancimit të jetës fetare, e krahas kësaj, ka dhënë një kontribut të paçmuar për shtetëzimin e Kosovës.

Që të njohim biografinë e tij, në vija të përgjithshme, Rexhep Boja lindi më 20 qershor 1946 në fshatin Kërrnicë të Klinës. Që në vegjëli spikati për mprehtësinë në të mësuar dhe në të qenit i prirur për dije, e kësaj nuk iu nda udhës së diturisë. Studimet universitare i kreu në Universitetin Islamik të Medinës, në Mbretërinë e Arabisë Saudite. Po në Medinë i kreu edhe studimet postdiplomike - përfundoi studimet e nivelit master më 1981 me temën "Shqiptarët (Arnautët) dhe Islami", ndërsa më 1985 u doktorua me temën "Myslimanët në Jugosllavi".

Pas përfundimit të doktoraturës, më 1986 ai kthehet në Kosovë, ku fillon punën si imam në Pejë, një detyrë që ai do ta kryente më së miri gjatë viteve. Aty ai njihet më nga afër me bashkëkombasit e tij përreth tryezës së bisedimeve të përzemërta, ku shkrihen shpirtrat bashkëvuajtës, si dhe rreth dritës së ligjëratave në xhami, e në të njëjtën kohë, do të angazhohet edhe si pedagog në Medresenë "Alaudin" në Prishtinë deri më 1990. Në 1991 zgjidhet kryetar (titulli asokohe quhej Myfti, pasi ishin ende nën Rijasetin jugosllav) i Bashkësisë Islame të Kosovës. Ishte kontributi i tij i pashoq si myfti, duke çarë përmes vështirësive të asokohshme, kundrejt presionit politik e luftarak që ia behte nga të gjitha anët, si edhe duke pasur mbështetjen edhe të intelektualëve myslimanë të tjerë, bëri të pavarësohet Bashkësia Islame nga ajo e Jugosllavisë. Në dhjetor të vitit 1993, nën udhëheqjen e Bojes, BIK vendosi të shpallte RIJASET-in atëherëshëm duke shpallur kështu mëvetësinë e saj. I nderuari Boja do ta udhëheqë këtë institucion deri në vitin 2003, duke konsoliduar kështu edhe udhën për brezat që do ta pasonin atë, që të përmbushnin misionin fisnik që njeriu ka në tokë, që të jetë kalif i Zotit, duke urdhëruar për të mirë, duke ndaluar nga e keqja dhe duke siguruar besimin dhe jetesën e njerëzve.

Ai ishte një udhëheqës i urtë, i cili, duke qenë në krye të Bashkësisë Islame në vitet më të vështira nëpër të cilat po kalonte Kosova, ndikoi që solidariteti, besimi dhe paqja ndërmjet qytetarëve të Kosovës të kultivoheshin e të thelloheshin më tej.

Përveç kontributit të shquar fetar, do të mbahet mend edhe për angazhimin e tij kombëtar. Është për këtë arsye

që ai, siç do të përmendim në vijim, ka pasur edhe poste në diplomacinë e shtetit të Republikës së Kosovës.

Rexhep Boja është ndër themeluesit e Fakultetit të Studimeve Islame në Prishtinë, ku ka ligjruar për vite me radhë në lëndët: Fikh dhe Dave. Gjithashtu, ka qenë dekan i këtij fakulteti që nga viti 1992 deri më 2011.

Gjatë kohës sa ishte në krye të Bashkësisë Islame të Kosovës ka marrë pjesë në mbi 150 konferenca, simpoziume e takime të niveleve ndërkombëtare ku ka dhënë një kontribut të çmuar.

Kakryeredhenjëvargdetyrash të tjera fetare është bërë me rëndësi, siç janë: Këshilltar i Ministrit të Shëndetësisë të Kosovës; koordinator zyrtar për aktivitetet bamirëse dhe njerëzore në shtetet arabe; anëtar në Këshillin e Lartë Botëror për xhamitë në Ligën e Botës Islame; anëtar në Këshillin Transitor kosovar të formuar nga OKB-ja; anëtar i Rijasetit në Sarajevë në Federatën jugosllave; anëtar në Këshillin Shura për Euroazi.

Rexhep Boja është autor i shumë studimeve në fusha të ndryshme, me të cilat është paraqitur në konferenca e simpoziume, si dhe i artikujve të shumtë që janë botuar në gazeta e revista vendore e ndërkombëtare në gjuhën shqipe, arabe e angleze. Gjithashtu është edhe autor i dy librave: "Shqiptarët (Arnautët) dhe Islami - Myslimanët në ish-Jugosllavi", botim në gjuhën arabe, "Për një të nesërme më të mirë", në gjuhën shqipe.

Rexhep Boja, që nga viti 2012 e deri më 2018'ën, ushtroi funksionin e ambasadorit të Republikës së Kosovës në Arabinë Saudite, ku luajti rol shumë të rëndësishëm në rritjen e bashkëpunimit dhe të marrëdhënieve midis dy vendeve.

Ish-ambasadori i Kosovës në Riad, do të kujtohet edhe si njëri nga klerikët fetarë që bëri punë të madhe në iniciativën për pajtimin e gjaqeve përgjatë fillim viteve të 90-ta. Së bashku me shumë klerikë myslimanë e katolikë, Boja arriti të pajtojë dhjetëra familje shqiptare duke kontribuar në misionin fisnik që u nis nga profesori Anton Çetta.

Gjithashtu vlen të përmendet që Boja pati edhe një kontribut të veçantë në organizimin e Lidhjes Demokratike të Kosovës, e cila, në fillim-vitet e 90-ta ishte lëvizja popullore e shqiptarëve të Kosovës. Boja si myfti kishte dhënë për shfrytëzim objektin e Medresesë "Alaudin" në Prishtinë për mbajtjen e Kuvendit të parë të LDK-së, që u organizua më 5 maj 1991 me pjesëmarrjen e mbi 276 delegatëve. Ai do të kujtohet si imami që e fali namazin e xhenazës të ish-presidentit Ibrahim Rugova.

Më 14 shtator 2021, pushoi së rrahuri zemra e tij e madhe, e cila përgjatë një jete, mbrujti ndjenja e rrezatim në emër të fesë Islame e të atdheut, duke përmbushur kauza madhore dhe duke lënë pas gjurmët e tij të pafshishme. Shumë politikanë e figura publike shprehën ngushëllimet e tyre për vdekjen e tij. Ai do të kujtohet gjithmonë në lutjet e atdhetarëve e të besimtarëve që ndanë me të, të njëjtat kauza, si edhe do të kujtohet me lutje edhe nga ata që do të gëzojnë tashmë lirinë fetare dhe atdhetare, duke qenë shqiptarë të Kosovës, dhe pasardhës të një brezi që përpjekjen e tyre e dhanë në kohëra të vështira, që, me lejen e Zotit, të mund të vinin kohëra më të mira.

XHAMIA

KLUB, SALLË KËSHILLI, BIBLIOTEKË, SHKOLLË, GJIMNAS, TË GJITHA NË NJI

Xhamija, ndër ditët e Profetit, nuk ishte vetëm një vend adhurimi, por në të njajtën kohë, kolegji, universitet, ku delshin dijetarë si dhe ushtarë; ishte dhoma e parlamentit, ku të gjitha punët e popullit, nga deklarimi i luftës e deri ke problemet shëndetsore e higjenike diskutoheshin e vendoseshin; ishte klubi, biblioteka, gjimnazi, të gjitha në një me një fjalë, ishte qendra jetike e publikut. Ajo mund të jetë ose të bahet qendra e nervave të çdo aktiviteti për ringjalljen e Muslimanve.

Xhamija n'islam nuk ia përgjet ndonjë faltoreje ose tempulli tjetër, që çelë dyert e veta për pak kohë dhe i mbyllë porsa të jetë krye adhurimi. Muslimani, me gjithse mund t'i kryejë lutjet kudo që të ndodhet, sikur thotë fjala Profetike "xhuilet lije el erdu mesxhida", e krejt bota asht ba faltore për mue, por tue çmue vleftën e madhe që kanë lutjet me mbledhje, asht ba e dotyrshme marrja pjesë e sidomos një herë në javë.

S'ka dyshim se xhamija asht një vend adhurimi, por misjoni i saj nuk mbaron me aqë. Ajo, ndër ditët e Profetit dhe të katër Halifëve, luejti rolin ma kryesor për shvillimin e reformave, të mbrojtjes, t'organizimit e të përparimit të popullit.

N'agimin e Islamit, kur Profeti ishte ndalue të falesh në Qabe, shtëpia e Erkamit ishte zgjedhun për këtë qëllim. Kjo shtëpi shërbeu jo vetëm si një faltore, por gjithashtu formoi pikëpjekjen e Muslimanve, të cilët u lidhën

dhe përgatitën plane për përhapjen e besimit. Ma vonë, kur fushata e argresionit të Mekkasve u ba e padurueshme, Profetit iu desht të emigrojë në Medine, ku detyra ma e parë e tij ishte të ngrefë një mesxhid (faltore). Nga kjo votër kulture u-ngjall çdo lëvizje për reforma. Po, këtu merreshin masa për t'u mbrojtun nga çdo rrezik i jashtëm. Aty rrifeshin problema për të forcue ndjenjat fetaro-kombëtare.

Ngjit me xhaminë, në Medine, ishte ba edhe një këthinë e gjanë që thirrresh 'suffa'. Kjo shërbente jo vetëm si një dhomë pritje mysafirësh, por edhe si një bujtinë a banesë për të pastrehët. Po, ajo përdorresh edhe si një shkollë, ku delshin dijetarë, të cilët titulloheshin 'Kurra'. Këta shpërndaheshin kahdo për të përhap besimin dhe nuk u dhimbesh jeta në të kryemit e kësaj detyre të shenjtë.

Xhamija ishte burimi i ditunisë e i fuqisë. Atje shtihesh themeli i çdo veprimi për bashkëpunim e konsolidim të kombit. Me pak fjalë, ajo ishte boshti qendrues, rreth të cilit vërtiteshin të gjitha rrotat e mëdha e të vogla t'aktiviteteve publike. E tillë ishte xhamija ndër ditët e para t'islamit, po i njajtë ishte edhe roli që luejti në forcimin e konsolidimin e shtetit. Ajo, me gjithse e ka humbur qëllimin kryesues po prap mund të bahet qendra, prej ku të shpërthejnë rrezet e ditunisë, afshi i reformimit, fuqija për të ndezun zellin e flaktë për punë e aktivitet. Atje duhet të kultivohen morale të nalta dhe besnikija që populli Musliman duhet të ketë ndaj Komunitetit.

Udhëheqsat e përparshëm të Komunitetit Musliman e kanë pasë lanë mbas dore randsinë e faltoreve. Ata nuk dhanë udhëzimet e duhuna për bashkim e vllaznim t'Elementit Musliman. Ata duhet t'a dijshin se jeta dhe nderi i tyne kanë qenë lidhun ngushtë me atë të Komunitetit që dirigjonin. Në qoftë se Muslimanët, si një tanësi, janë në degradim, nderi i tyne nuk ishte veçse një hije. Ata duhet të kishin ba hapa pratike e të vendosuna e jo të rrojshin nën përshtypjen se çdo gjë shkonte në rregull.

Detyra e Prijsave Musliman asht, që me qendrën e vjetër kulture, t'i udhëheqin besnikët drejt qëllimit të shenjt që urdhnnon Kurani: Etiju-Allahe ve etiju-Resule ve ulil-emri minqum, që do të thotë, bindjuni Zotit, Profetit dhe udhëheqsave që keni zgjedhun prej mesit t'uej e jo t'i bindemi një sundimi të huej që ka luejtë me fatin e popullit Shqiptar gjer sa e hudhi në greminë.

Duhet t'a dimë se randsija e fuqija e një zinxhiri varet në pikën ma delikate të tij, prandaj asht detyra e prijsave të pajisun me studime të ta theologjike të mbajnë fjalime mbi përpjetat e tatpjetat e jetës njerzore dhe mbi mirëqënien e përbashkët.

Këtu poshtë po apim dorë-për-dorë një lloj skice drejt organizimit e përparimit të Komunitetit:

1) Detyra e parë e Komunitetit Musliman asht, të ngrefë një faltore të madhe modërne në qendër e cila, në rast festash kombëtare ose fetare të marrë 10-15 mijë persona. Ketu nuk po flasim për një faltore kolosale si ato të shumë vendeve të jashtme Muslimane, që nxënë ma se 50-60 mijë njerëz, por së paku të plotsojë nevojën urgjente t'Elementit Musliman në Kryeqytet. Ajo lypset të ketë një sallon të mirë studimi, ku të themelohet një bibliotekë e pasun në vepra të vlefshme, të çdo gjuhe qofshin e sidomos në shqip. Aty të gjinden gazeta e revista të çdo lloji, kështu që lexuesi të mund të marrë njohuni të përgjithshme mbi botën e gjanë e veçanërisht mbi atë Islame. Veprat ose të përkohshmet, që do të mblidhen, të jenë në tre-katër kopje (ekzemplare), që në këtë mënyrë t'u epen hua abonistave për t'i këndue nër shtëpit e veta mbrenda një afati të caktuem, por gjithmonë tue ruejtë një kopje për lexuesin që don me e këndue në vend. Në këtë mes duhet me doemos të caktohet një vend i posaçëm për femnat, pse pa kultivimin e tyne do t'ishte e pamundun çdukja e shumë zakoneve dhe veseve të këqija, që na kanë ngelun trashëgim nga të huejtë. Ato, tue ndigjue

këshilla të vlefshme në këtë xhami, fare lehtë mund t'i largojnë burrat, djemt e vajzat e tyne nga shumë vese e punë të mbrapshta.

Në një xhami kësodore duhet të caktohen persona fetarë me kulturë të shëndoshë e sidomos të rijtë që janë pajosun me shkencat moderne të shekullit të sotshëm për të dhanë fjalime. Aty të kenë të drejtë ndigjuesit të bajnë verejtjet e tyne dhe të çfaqin mendimet e veta rreth gjendjes së përgjithshme të vendit t'onë e veçanërisht të botës Islame. Prandaj njerzit e ditshëm duhet të kultivojnë zakonin e të marrmes pjesë, një herë ose dy në javë, nër konferenca të tilla me vlerë të posaçme dhe të propozojnë thema në dobi të popullit mbi çrranjosjen e zakoneve të këqija, si të hequnit dorë nga pija, bixhozi, rrena, savitja, përfolja, të bamunit keq atij tjetrit etj. etj.

Me një faltore të tillë moderne Komuniteti Musliman mund të quhet se ka ba një hap përpara në shekullin XX. Një vepër e shenjt si kjo, përmbush dëshirën e zjarrtë të popullit Musliman Shqiptar.

2) Kështu edhe xhamive kryesore të qarqeve, mbasi të meremetohen nga damet që kanë pësue, t'u shtohet nga një bibliotekë e vogël, qoftë edhe në një raft, ku të mbahen libra fetare-kombëtare, gazeta e të përkohshme për të vu popullin në korrent të ngjarjeve rrotull botës e veçanërisht mbi Shqipninë.

3) Nga gjini i Komunitetit Musliman të formohet një komision i aftë për të pregaditë fjalime, që mbasi të shtypen, t'u shpërndahen gjithë predikuesave për t'i mbajtur me letër, para popullit, çdo të Premte, kështu që të mund të ndiqet, nër të gjitha faltoret, një sistem i vetëm predikimi që t'u përgjigjet nevojave të kohës.

Kur të merret parasysht sa u tha ma sipër, ato (faltore), tue qenë qendra t'edukatës shpirtnore e lan dore të Elementit Musliman, ky do t'i ndihmojë e do t'i mermetojë sa herë që të paraqitet nevoja, pse atje, ata ushqejnë shpirtin e tyne me urdhnat kuranore që janë shumë të vlefshme për njerzim dhe atdhe. Prandaj çdo kritikë që mund të bahet kundra faltoreve ose meremetimit të tyne, asht pa vend dhe duhet të konsiderohet si e bame me qëllim.

Ndonjë radhë tjetër mund të këthehemi përsëri mbi këtë subjekt për të dhanë spjegime ma të gjata.

**Kltura Islame, Viti i VI. = Nr. 9 (69) Shtator
194, 5SHEVVAL 1364, Fq. 117-119**

Modeli i Familjes *slame*

Termi familje analizohet në këndvështrime të ndryshme. Nga njëra anë familja përbën njësinë më të vogël shoqërore të përbërë nga burri, gruaja, fëmijët, vëllezërit e motrat të lidhur me lidhje gjaku ose me martesë, ndërsa nga ana tjetër, shohim një strukturë të copëtuar dhe të ndarë në shumë pjesë.

Ndërkohë që kërkojmë të dimë rëndësinë e termit të familjes, në mendje na vijnë shumë pyetje. Duke parë studimet e bëra, fillojmë e ngremë disa pyetje, porse, përsëri na tërheqin vëmendjen titujt e librave të ndryshëm klasikë: Si edukohet fëmija? Si duhet të sillet nëna me fëmijën? Si duhet të sillet babai? A duhet të bëhemi shokë me fëmijët apo të ruajmë autoritetin? Çfarë është një edukim cilësor? e të tjerë tituj të ngjashëm...

Sigurisht që pyetjet janë shumë të drejta, por edhe përgjigjet e tyre janë shumë të rëndësishme. A arrijmë ne të edukojmë e të praktikojmë metodat e kërkimeve të ndryshme në mënyrë të drejtë e të sqartë? Ose do të ishte më e drejtë të pyesim 'Pse nuk na shërbejnë të dhënat e studimeve në edukimin e fëmijëve?'

Pikësëpari, familje do të thotë të plotësohesh me partnerin, të bëhesh një pjesë e plotë. Parë me sytë e fëmijëve, nëna dhe babai janë dy individë që flasin të njëjtën gjuhë, mirëkuptohen me njëri-tjetrin duke folur dhe ndajnë çdo gjë bashkë. Po flasim për dy persona të ndryshëm të rritur në vende të ndryshme, me zakone të ndryshme nga njëri-tjetri deri para martesës. Kur themi të bëhesh një me partnerin, nënkuptojmë të gjitha sakrificat e bëra për t'u përshtatur, lënien mënjane të zakoneve të deritanishme dhe të lumturohesh me lumturinë e personit përballë, i cili është shfaqur plot dhembshuri e dashuri. Pas ardhjes së fëmijës në familje, i cili është thesari më i çmuar në krijimin e familjes, shumë nëna dhe etër fillojnë të gjejnë drejtimin dhe të njohin veten duke pyetur 'si edukohet fëmija?'

Në të vërtetë, nëse bashkëshortët e kanë kaluar me

sukses fazën e përshtatjes dhe përputhshmërisë me njëri-tjetrin, atëherë edukimi i fëmijës do të jetë shumë i lehtë, sepse kanë kaluar fazën më të vështirë. Modeli i parë në jetë për fëmijën është nëna dhe babai. Pasi këta të kenë plotësuar njëri-tjetrin dhe të jenë bërë njësh, arrijnë t'i japin fëmijës shembullin më të mirë të sakrificës dhe dhembshurisë duke plotësuar veten. Duke parë këto sjellje nga prindërit, fëmija e ka më të lehtë t'i praktikojë në jetën e përditshme. Nga ana psikologjike ai ka përfutur mjaftueshëm nga dashuria e ndërsjellë prindërore dhe në periudhën e adoleshencës nuk është ndjerë i mangët apo i paplotësuar, e do veten dhe bëhet një individ i cili më shumë dhuron dashuri sesa merr. Si rrjedhojë nuk do përfshihet në ambjente dhe sjellje të papërshtatshme. Në fillim partnerët duhet të kalojnë fazën e përshtatshmërisë, të përputhen dhe të plotësojnë njëri-tjetrin e më pas fëmija i ardhur në jetë do të ndjejë pozitivitetin e lidhjes së prindërve dhe do të zhvillohet shëndetshëm si psikologjikisht ashtu dhe fizikisht.

Mungesa e kohës së kaluar me anëtarët e familjes, sjelljet e paduruara dhe të padëshiruara në shtëpi, luajnë një rol negativ në krijimin e një familjeje të konsoliduar. Duke marrë parasysh dhe angazhimet profesionale apo ato sociale dhe duke analizuar pritshmëritë tona si pjesëtarë të një familjeje, nuk duhet harruar se familja gjithmonë duhet të ketë një kohë të palimituar.

Ja sesi flitet në Kur'an për termin familje, të formuar nga dy pjesë të ndryshme të shkruara më pas në një të vetme:

"Mes provave të Tij është krijimi i bashkëshorteve për ju, në mënyrë që të gjeni qetësi dhe kënaqësi me njëri-tjetrin, Ai vuri në zemrat tuaja dashuri dhe kujdes për njëri-tjetrin. Në këtë ka prova të mjaftueshme për njerëzit që mendojnë."(Kur'an, 30:21)

Me shpresën për të edukuar breza të mbarë nën hijen e qetësisë dhe dritës së ajetit të mësipërm!

Portokalli

DHE FRUTA TË TJERA

Kur vizitova Tajlandën vite më parë, pata kënaqësinë të provoja rreth 20 lloje të ndryshme të frutave ekzotikë, tropikalë, si ananasi dhe mango, disa prej të cilëve ishin të parët në jetën time. Secili kishte një ngjyrë, formë, erë dhe shije unike. Atëherë më shkoi në mendje se kishte bimë dhe fruta në vende që nuk do t'i vizitonim kurrë gjatë jetës sonë dhe nuk do të kishim kurrë mundësi t'i shijonim apo nuhasnim ato, por gjuha jonë ishte akoma e aftë të shijonte, nuhaste dhe të merrte kënaqësi prej secilit prej tyre.

Merrni portokallin për shembull. Meqenëse është më lehtë i disponueshëm dhe jo aq ekzotik sa frutat e tjerë, ne mund të priremi ta nënvlerësojmë atë, por në fakt është një nga dhuratat e panumërta me të cilat jemi bekuar. Aktualisht janë mbi 600 lloje të ndryshme portokalli të njohura dhe ato shërbejnë si një burim i pasur i vitaminës C që ndihmon në rritjen e rezistencës së trupit tonë kundër sëmundjeve të tilla si ftohja e zakonshme. Prandaj, nevoja jonë për këtë vitaminë rritet veçanërisht në dimër. Me një ngjyrë dhe erë të bukur, portokallet përmbajnë një mori mineralesh të dobishme si tiamina dhe vitamina të tilla si vitamina A. Vitamina C, një vitaminë tjetër e pasur në portokall, është një substancë e shkëlqyer antioksiduese që lufton radikalet e lira kancerogjene. Është gjithashtu thelbësore për mbrojtjen e shëndetit të lëkurës. Portokallet janë gjithashtu burime të mira të fibrave dhe kaliumit që janë vendimtare për shëndetin e zemrës. Kaliumi ul rrezikun e presionit të lartë të gjakut. Përmbajtja fibroze e portokallit ndihmon në parandalimin e zhvillimit të diabetit.

Ky frut është vetëm një nga kaq shumë bekime që ne nuk jemi në gjendje t'i numërojmë. Që ne të jemi në gjendje t'i vlerësojmë këto bekime, duhet t'i shohim, shijojmë, ndiejmë, nuhasim dhe tretim ato, secila prej të cilave është një arsye tjetër për të qenë mirënjohës.

Të shikuarit

Ne duhet ta shohim dhe ta pëlqejmë pamjen e një ushqimi së pari, para se të vendosim për ta ngrënë, apo jo? Ne nuk duam ta hamë nëse ndihemi të neveritur nga pamja e tij. Sytë tanë janë dritare drejt jetës, në mënyrë që ne të mund të shohim dhe vëzhgojmë librin e madh të universit i cili është i mbushur me vepra të mrekullueshme arti dhe të njohim emrat hyjnorë dhe atributet që shfaqen mbi to.

"Në të vërtetë, Ofruesi i dhembshur, për t'u dhënë atyre furnizim në masë më bujare ka krijuar secilën prej aftësive delikate të njeriut - syrin dhe veshin, zemrën, imagjinatën dhe intelektin - në formën e një çelësi për thesarin e Tij të mëshirës. Për

shembull, syri është çelësi i thesarit që përmban xhevahire të tillë të çmuar si drejtësia dhe bukuria që shihen në faqen e universit, dhe e njëjta gjë vlen edhe për të gjithë të tjerët e përmendur; të gjithë përfitojnë nëpërmjet besimit."

Çdo gjë, nga frutat dhe perimet, tek vezët e pulës dhe mjalti i bërë nga bletët, është krijuar në mënyrë delikate dhe e pakeluar në një mënyrë që të tërheqë sytë tanë në rrethime unike dhe mbrojtëse.

Oreksi

Ne duhet të kemi oreks në mënyrë që të zhvillojmë dëshirën për të ngrënë ushqim. Kjo dëshirë është një kapacitet i koduar në qenien tonë, kështu që ne mund të shijojmë ushqim të mirë dhe të ndiejmë neveri për gjëra të caktuara.

"Oreksi dhe dëshira për ushqim janë një lloj falënderimi i lindur ose instinktiv."

Konsumimi i ushqimit me oreks është një mënyrë për të shprehur mirënjohjen tonë ndaj Atij që na furnizon ne, sepse ne kemi oreks për gjërat për të cilat jemi vlerësues. Nëse nuk kemi oreks atëherë nuk do të kishim dëshirë të hamë as ushqimin më të shijshëm. Ky është ndonjëherë rasti kur jemi të sëmurë dhe refuzojmë të hamë edhe pjatat tona më të preferuara. Por mendoni përsëri për portokallin tonë të zakonshëm. Ashtu si frutat dhe perimet e tjera, portokalli është krijuar me një formë ose joshje që do të na hapë oreksin. Zoti e ka vendosur ushqimin në qendër të punës së Tij në botën e qenieve të gjalla dhe na udhëzon në këtë ushqim nëpërmjet nxitjeve të oreksit. Shërbëtorët e tij, nga ana tjetër, supozohet t'u përgjigjen këtyre bekimeve me kujtim, reflektim dhe falënderim.

Prekja

Që ne të jemi në gjendje të shijojmë dhe hamë një portokall, së pari duhet ta mbajmë në duart tona. Për një veprim në dukje të thjeshtë si prekja ose mbajtja e diçkaje, ajo që "ne" duhet të bëjmë është vetëm të shfaqim gatishmërinë për ta bërë këtë. Shumica e proceseve në trupin tonë ndodhin përtej kontrollit tonë. Artikulacionet në gishtat tanë, madhësia e duarve tona dhe modeli i krahëve tanë i plotësojnë nevojat tona në mënyrën më të mirë.

Mund të jetë një veprim i zakonshëm për ne që të lëvizim duart dhe nyjet e gishtërinye me ndihmën e muskujve të mbështjellë rreth artikulacioneve tona dhe të nxitur në veprim me sinjale elektrike që vijnë përmes qelizave nervore. Sidoqoftë, kur mendojmë për të gjitha këto procese, arrijmë në përfundimin se ato nuk janë aspak të rastësishme:

"Po, ne shohim për shembull që pjesët dhe

sistemet trupore të një mize ose qenieje njerëzore, madje edhe qelizat e trupit dhe rruazat e kuqe e të bardha në gjak, janë vendosur me një ekuilibër kaq të ndjeshëm dhe një masë të mirë dhe ato janë aq të përshtatshëm dhe të përshtatshëm për njëri-tjetrin dhe proporcioni i tyre i ndërsjellë me pjesët e tjera të trupit është aq i rregullt dhe ata janë në një harmoni të tillë me ta, saqë nuk është në asnjë mënyrë e mundur që dikujt që u mungon njohuria e pafundme mund t'u ketë dhënë atyre këto attribute."

Nuhatja

Profeti Muhamed (a.s.) i krahason besimtarët që lexojnë zbulesën hyjnore me një portokall "aroma e të cilit është e ëmbël dhe shija e të cilit është e ëmbël" dhe ata besimtarë që nuk lexojnë janë si një frut hurme, i cili ka shije të ëmbël, por pa aromë.

Bediuzzaman Said Nursi tërheq vëmendjen për mënyrën e përfitimit nga mirësitë e Zotit si më poshtë:

"Dije, o Mik, se dhuratat që Zoti ka urdhëruar që njerëzimi t'i arrijë ose t'i shfrytëzojë vijnë me kushte. Disa nga këto kushte janë vendosur nga Zoti, ndërsa të tjerat i përkasin vetë qenieve njerëzore. Për shembull, drita, ajri, ushqimi dhe fjalimi janë dhurata të Zotit dhe sa përfitojmë prej tyre varet nga shëndeti i organeve tona përkatëse. Të gjitha shqisat dhe organet janë krijuara nga Zoti i Plotfuqishëm, ndërsa roli ynë është t'i mbajmë ata të shëndoshë dhe të shëndetshëm."

Roli i vullnetit tonë është i kufizuar në funksionimin e këtyre organeve të cilat kërkohen për marrjen dhe konsumimin e ushqimit të nevojshëm për mbijetesën tonë.

Kur shikojmë nga afër një portokall lëkura e tij me shkëlqim me mijëra vrime të vogla tërheq vëmendjen tonë. Pas marrjes së frutave nga një pemë ajo mbetet e freskët për një kohë të gjatë falë ajrit që vjen përmes vrimave në lëkurën e tij.

Ai lëshon një erë aromatike ndërsa pritret në copa. Pjesët e brendshme të lëkurës janë të mbuluara me një shtresë të bardhë, të trashë dhe të butë sikur të jetë suvatuar. Ka sytha të rrumbullakët, të vegjël me boshllëqe midis tyre menjëherë nën lëkurën e jashtme. Ashtu si jastëkët, ato i japin fleksibilitet dhe forcë lëkurës. Brenda ne gjejmë segmente që ngjajnë me njëri-tjetrin dhe janë vendosur në një mënyrë estetike të këndshme. Segmentet janë të mbuluara me një membranë të fortë dhe të mbrojtura me mure të bardha, fibroze. Pjesët përmbajnë qindra qese të vogla me shkëlqim dhe fryrje, secila prej të cilave janë rregulluar rregullisht si rrush i miniaturizuar dhe gjithashtu janë të mbuluara me membrana. Këto qeska me lëng mbrohen në këtë mënyrë sepse lëngu në këto qese përmban vitaminë

C e cila shpejt degradon pas kontaktit me ajrin.

"Le të imagjinojmë një ushtri e cila përbëhet nga katërqind mijë kombe dhe secili komb kërkon dispozita të ndryshme, përdor armë të ndryshme, vesh uniforma të ndryshme, kalon stërvitje të ndryshme dhe shkarkohet ndryshe nga detyrat e tij. Nëse kjo ushtri dhe kamp ka një komandant që bën mrekulli, i cili më vete u siguron të gjitha atyre kombeve të ndryshme të gjitha dispozitat, armët, uniformat dhe pajisjet e tyre të ndryshme pa harruar ose ngatërruar asnjë prej tyre, atëherë me siguri ushtria dhe kampi tregojnë komandantin dhe bëjeni atë të dashur me mirënjohje."

Tretja

"Sidomos anëtarët, aftësitë dhe shqisat e një anëtari të panumërt të atyre specieve, ato janë të lidhura me njëra-tjetrën me një ekuilibër dhe ekuilibër aq të mirë saqë balanca dhe proporcioni i tyre reciprok tregojnë për një Krijues të Gjithëdijshëm dhe të Drejtë aq qartë sa të jetë i qartë."

Rregullimi i dhëmbëve, forma e gjuhës dhe struktura e gojës funksionojnë në harmoni të përsosur me kanalin ushqimor, stomakun dhe organet e tjera të tretjes. Dhëmbët janë përgjegjës për kafshimin dhe bluarjen e ushqimit, por nëse struktura dhe renditja e dhëmbëve tanë do të kishte ndryshuar, domethënë, nëse bluarësit tanë do të ishin zëvendësuar me prerës, veprimet e kafshimit dhe përthypjes do të ishin shumë më të vështira.

Nëse gjuha jonë nuk do të na ndihmonte në aktet e kthimit dhe bluarjes së ushqimit në gojën tonë, ose nëse do të ishte më e madhe ose më e vogël, kjo do të kishte komplikuar konsumimin e ushqimit për ne. Kjo vlen edhe për shumë qëllime të tjera të mençura që lidhen me lëvizshmërinë e nifullës sonë ose funksionet e pështymës.

Portokallet, ose çfarëdo bekimi që mund të merrni si shembull, janë një shenjë për ne që të meditojmë dhe të jemi mirënjohës ndaj Atij që na i jep bujarisht për ne.

"Ai është që lëshon ujë nga qielli dhe me të nxjerrim bimësi të çdo lloji (nga farat e tyre nën tokë), dhe pastaj prej tij nxjerrim një filiz të gjallë, nga i cili nxjerrim të ngushtë dhe kallinj të përzier të kokrrës, dhe nga palma-nga hapësira e saj-hurma të grumbulluara të trasha të varura (gati në dorë), dhe kopshte me vreshta, dhe pemë ulliri, dhe shegë: njësoj (në bazat e jetë dhe rritje) dhe të ndryshme (në strukturë, pamje, shije dhe erë). Shikoni frutat e tyre, kur fillojnë të japin fryte dhe kur piquen. Sigurisht që në të ka shenja për njerëzit që do të besojnë dhe që do të thellohen në besim (pasi ata shohin shenja të reja)"(Kur'an, 6:99).

Përktheu: Erion Sukaj

Rëndësia e motivimit

Për të ishte hera e parë që jepte mësim në atë klasë. Gjatë orës së mësimi i drejtoi një pyetje njërit prej nxënësve. E gjitha klasa shpërtheu në të qeshura.

U çudit nga ai reagim, pasi nuk kishte asnjë arsye për të qeshur. Falë vështirimeve të nxënësve, kuptoi se kishte pyetur nxënësin më të dobët të klasës, atë që e njihnin për tapë-topi.

Kur nxënësit dolën, mësuesja i kërkoi nxënësit që konsiderohej më i dobët që ta priste pak. Ajo i shkroi një poezi në një letër dhe duke ia zgjatur, i tha: "Dua që këto vargje t'i mësosh njëllot siç ke mësuar emrin tënd dhe të mos i tregosh askujt për këtë. Mirë?!" Nxënësi pohoi me kokë, mori letrën dhe u largua i habitur.

Të nesërmen, mësuesja e re shkroi vargjet në dërrasë dhe pasi i analizoi, i fshiu. Pastaj pyeti nxënësit: "Kush nga ju e mësoi poezinë përmendësh nga dërrasa e zezë, të ngrejë dorën!"

Askush nuk e ngriti dorën, përveç nxënësit që konsiderohej i dobët. Edhe pse dinte, ai e ngriti dorën tërë frikë e hezitim. Mësuesja, duke i buzëqeshur, i tha: "Po, na e recito!"

Me fjalë që mezi i dilnin nga goja, ai e recitoi poezinë që e kishte mësuar paraprakisht. Mësuesja e vlerësoi dhe i shprehu fjalë motivuese para të gjithë nxënësve, madje kërkoi që ta duartrokisnin.

Nxënësit, të shushatur nga ajo që kishte ndodhur, e duartrokitën dhe e përgëzuan.

E njëjta gjë u përsërit disa herë gjatë javës, por

me forma të ndryshme, e sigurisht, u përsëritën dhe fjalët e mira, konsideratat, lëvdatat, vlerësimet, por edhe duartrokitjet gjithë zell të shokëve e shoqeve të klasës.

Paralelisht me përmirësimin e tij, filloi të ndryshojë dhe konsiderata e nxënësve të tjerë kundrejt shokut të tyre.

Ai vetë filloi të forcojë besimin te vetja, filloi të kuptojë se nuk ishte idiot, apo hu gardhi dhe tapë-topi, siç e kishin etiketuar mësuesit e tjerë, por edhe shokët e shoqet e klasës. Filloi të kuptojë që edhe ai mund të mësonte dhe të përgjigjej si gjithë të tjerët.

Afroi data e provimeve përfundimtare. Lexoi, përsëriti dhe i mori të gjitha lëndët.

Hyri në shkollë të mesme gjithë zell e vullnet. Çdo vit i përmirësoheshin rezultatet. Arriti mesataren për të ndjekur studimet universitare.

E përfundoi fakultetin me rezultate të larta.

Studioi master dhe sot ndjek doktoraturën.

Është historia e një studenti, e rrëfyer nga ai vetë në gazetën e universitetit.

Njerëzit janë dy llojesh:

Ose çelës i së mirës dhe kyç i së keqes, duke nxitur, motivuar, zgjatur dorën, mbushur me shpresë e duke dhënë optimizëm;

Ose kyç i së mirës dhe çelës i së keqes, demoralizues, pengues, vënës shkopinjsh nën rrota, tallës, ironizues, fajësues.

Nxënësi i mësipërm ishte viktimë e llojit të dytë, por në një moment të jetës, u gjend përballë një njeriu nga lloji i parë, i cili i ndryshoi jetën.

Të jesh njeri

Të jesh njeri
Që kur lind, deri sa vdes
E kur vdekja të të marrë
Emrin kurrë të mos ta tresë...

Të jesh njeri
Ka kuptim të gjerë
Se mban veç vetes
Një botë të tërë...
Mbart shumë veti
Por edhe vese

Jeton me të mirat, por edhe dobësitë
Mjaft të mos ecësh në një rrugë me prapësitë...

Nuk ka nevojë të bësh heroizma
Dhe as që i madh të jesh

Por në çdo hap që bën në jetë
Mjafton ti veten të gjesh...

Dhe nis kur thonë, fëmijë i mirë
E në rini, djalë për së mbari

Kur babë e nënë bëhesh nga Zoti
Kur fjala flet po aq sa loti.

Kur di të mbash familjen tënde
Por di dhe veten të vlerësosh

Mes shoqërisë të peshosh rëndë
Mos marrësh nofkën e kallirit bosh.

Të bësh veç mirë
Në do e mundesh

Shpirti vlerëson, sikurse heq
Në s'ke mundësi, kurrë mos bëj keq.

Të jesh njerëzor në jetën tënde
Larg nga e liga, nga poshtërsitë

Se ka një Zot që i sheh të gjitha
Dhe atë ç'ke bërë, do e lash një ditë.

Të dish të falësh, të mos lëndosh
Të dish të vuash, të dashurosh

Të dish të qash, nga dhimbja e gëzimi
Të dish edhe me fjalë, mirësi të dhurosh.

Të jesh njeri, në shpirt e zemër
Por jo si dru e jo si emër

Të punojë mendja e të të vlojë gjaku
Të duash foshnjën, të dhimbset plaku.

Të duash vendin, t'i dalësh zot
Të puthësh tokën, ku të ra koka

Të jesh qytetar, por dhe patriot
Se siç kemi ardhur, do shkojmë nga kjo botë.

Të jesh njeri, kur ti je prind
E kur me nipër e mbesa të luash si fëmijë

Edhe atëherë kur ti je dikushi
Dhe kur s'je kërkushi, por je NJERI.

Adriatik Dosti

**Kërkoni falje nga Zoti juaj e
kthehuni me pendim tek Ai.
Me të vërtetë, Zoti im
është Mëshirëplotë dhe
gjithë dashuri."**

(Kuran, 11:90)

”

2021

PROGRAMET

Cikli i Parë

KOLEGJI UNIVERSITAR BEDËR

- ✓ Drejtësi (5-vjeçar)
- ✓ Shkenca Komunikimi (Gazetari)
- ✓ Marrëdhënie Publike dhe Komunikim Marketingu
- ✓ Gjuhë dhe Letërsi Angleze
- ✓ Shkenca Islame
- ✓ Informatikë Ekonomike
- ✓ Shkenca Kompjuterike
- ✓ Teknologji Informacioni dhe Komunikimi
- ✓ Programim në Web (2-vjeçar)
- ✓ Multimedia dhe Dizajn Grafik (2-vjeçar)

kontakt:

Ju mund të shfaqni interesimin tuaj,
duke plotësuar formularin në
faqen e Zyrës së Pranimeve:
admission.beder.edu.al

Regjistrimi për Programet
e ciklit të parë

+355 67 34 27 001

www.beder.edu.al

